

TELJES MAGYAR IBSEN
SZERKESZTI GÖMÖRI JENŐ

MÁSODIK KÖTET:

HEDDA GABLER

(MODERN KÖNYVTÁR 153—155)

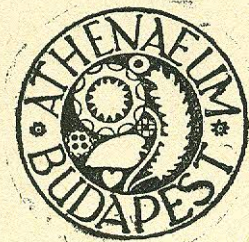
TELEKES BÉLA FORDÍTÁSA

TELJES MAGYAR IBSEN II.

IBSEN HENRIK HEDDA GABLER

— NÉGYFELVONÁSOS SZINMŰ —

TELEKES BÉLA FORDÍTÁSA

BUDAPEST

ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMD. RÉSZVÉNYT. KIADÁSA

Kölneni annyi, mint ítélőszéket
tartani önmagunk fölött.

(IBSEN)

A fordító minden jogot fentart magának, az előadás
jogát is; színházakkal szemben kézirat

SZEMÉLYEK

Jörgen Tesman, a művelődéstörténelem ösztöndijasa.

Hedda, a felesége.

Juliane Tesman kisasszony, a nagynénje.

Elvstedné.

Brack, asszesszor.

Ejlért Lővborg.

Berte, Tesmanék cselédje.

Színhely: Tesmanék vilája a nyugati városvégen.

ELSŐ FELVONÁS

(Finoman és izléseken berendezett, tágas társalgószoba, sötétes színű diszitással. A hátsó falban széles ajtónyílás, félrevont függönyszárnyak között. Ez az ajtó egy kisebb szobába szolgál, amelynek berendezése ugyanolyan stílusú, mint a társalgóé. A társalgó jobboldali falában szárnyas ajtó, amely az előszobába nyílik. Szemben, balra üvegajtó, szintén félrevont függönyszárnyak között. Ezen az ablakos ajtón az előtte elterülő földött verandának egy része és kerti fák őszi lombja látható. Az előtérben terítővel takart, hosszukás kerek asztal, körülötte székek. A jobb fal mellékén sötétes színű széles cserépkályha; magashátú támlásszék, párnás lábzsámoly s két taburett. Hátra a szögletben sarokpamlag s kis kerek asztal. A bal előtérben, a faltól némi távolságban szintén pamlag. Az üvegajtó közelében zongora. A háttérbeli nyitott ajtó mindkét oldalán egy-egy kis állvány, terrakotta- és majolika-tárgyakkal. A belső szoba hátsó fala mellett pamlag, asztal és néhány szék látható. E pamlag fölött tábornoki egyenruhát viselő szép idősebb férfi arcképe függ. Az asztal fölött függő lámpa, amelynek ellenzője bágyadtszerű tejüvegből való. — A társalgóban köröskörül vázákban s poharakban bokréták sokasága; néhány csokor az asztalon hever. Mindkét szoba padlóját vastag szőnyeg borítja. Reggeli világosság. A nap besüt az üvegajtón.)

(Juliane Tesman kisasszony, fején kalap, kezében napernyő, jön az előszobán át; Berte, papírba göngyölt bokrétát szorongatva, követi. Tesman kisasszony kellemes megjelenésű, jólelkű nő, mintegy 65 éves. Egyszerű, de csinos, szürke utcai ruhában. Berte kissé falusias külsejű s már korosabb személy.)

Tesman kisasszony (megáll az ajtóban, figyel s halkított hangon szól): Nem, én bizony azt hiszem, hogy nincsenek még talpon.

Berte (hasonlókép halkított hangon): Hát hiszen mondtam, kisasszony. Tessen csak meggondolni, milyen késő éjjel jött a hajó! — Hát még aztán! — Jesszusom! — mennyi kibontogatnivalója is volt még az ifiasszonynak, míg végre ágyba került!

Tesman kisasszony: Persze, persze — csak hadd aludjanak! — De jó friss reggeli levegő is legyen ám a szobájukban, mire kijönnek. (Az üvegajtóhoz megy s kitárja.)

Berte (az asztal mellett, tétovázva, kezében a bokrétával): Isten a megmondhatója, tisztességgel fér-e még ide valami? — Jobb lesz tán, ha odateszem, kisasszony. (A bokrétát a zongorára teszi.)

Tesman kisasszony: Új háztartásba csöppentél hát, kedves Bertém! Isten látja lelkemet, nehéz, nagyon nehéz beletörödnöm, hogy téged átengedtelek nekik.

Berte (majdnem elpityeredve): Hát még nekem, kisasszony! Mit mondjak én? Bizony szép szám esztendőn ettem a kisasszony kenyerét!

Tesman kisasszony: Bele kell nyugodnunk, Berte! Hiába! Jörgen, látod, új háztartásában el nem lehet nélküled. Nem lehet el! Hisz te szoktad volt gondját viselni gyermekkorá óta!

Berte: Igaz, kisasszony, de hát mindig csak eszembe jut az, aki otthon fekszik. Szegény néne, aki mozdulni sem tud. És most az az új leány! Kedvére tenni a betegnek soha életében az meg nem tanul!

Tesman kisasszony: Oh — majd csak megtanítom. A földolgot meg úgy is magamra vállalom; hidd meg! Az én szegény testvérnéném miatt legkevésbé sem kell aggódnod, kedves Bertém.

Berte: Igen ám, de más baj is van itt, kisasszony! Mert hát bizony nagyon-nagyon félek, hogy nem leszek a fiatalasszony kedvére való.

Tesman kisasszony: No — édes istenem — hát eleinte lehet, hogy egyben-másban talán —

Berte: Jaj, az bizonyosan igen-nagyon kényes.

Tesman kisasszony: Gondolhatod! A Gabler tábornok leánya! Hát persze, ahogy az megszokta, míg a tábornok élt! Emlékszel-e még, ha az apjával kilovagolt? Abban a hosszú fekete ruhában. Tollal a kalapján!

Berte: Az ám — azt mondom én is! — Nem, — édes jó istenem, ki hitte volna akkor, hogy ő meg a tanárjelölt ur egy pár lesznek?!

Tesman kisasszony: Magam sem gondoltam volna. De igaz is, hogy el ne feledjem, Berte: most már Jörgent nem szabad tanárjelöltnek mondanod. Doktornak kell címezned.

Berte: A fiatal asszony is rám szólt már e miatt — az éjjel — alighogy átlépték a küszöböt. Hát csakugyan úgy van az, kisasszony?

Tesman kisasszony: Ugy, ugy! Mert képzeld csak, Berte, — doktorrá avatták ott künn, a külföldön. Most az útja közben, érted? Én, nem is sejtettem, ott mondta meg a hajóállomáson.

Berte: Hát, bizony — mi minden nem lehet még

belőle! Amilyen igyekvő természetű! De azt már csak még sem hittem volna, hogy az emberek kurálgatására is ráadja fejét.

Tesman kisasszony: Ne is hidd, nem olyan doktor ő. (Jelentősegteljesen.) Nemsokára pedig úgy kerülhet ám, hogy még diszesebb címmel tisztelheted.

Berte: Igazán, kisasszony?! És ugyan milyennel?

Tesman kisasszony (mosolyog): Hm! — Szeretné tudni?! (Megindultan.) Oh istenem, — ha szegény boldogult Jochum kikelhetne a sírjából s látná, hogy az ő kicsi fiából mi lett! (Körülnéz.) De, mondd csak Berte, mit jelentsen ez? Mért szedted le a butorról a huzatokat?

Berte: A fiatal asszony parancsolta. Azt mondja, nem tűr butoron huzatot.

Tesman kisasszony: Hát itt akarnak tartózkodni mindig — minden nap talán?

Berte: Ugy látszik. A fiatal asszony beszéde szerint. Ő — a doktor — semmit sem mondott.

(Jörgen Tesman dudorászva jön jobb felől a hátsó szobába; fiatalos külsejű ember, harminchárom éves, középmagas, meglehetősen telt alaku; nyílt, gömbölyű vidám képű; a haja és a szakála szőke; pápaszemet visel; ruhája kényelmes, kissé hanyag háziviselet; kezében nyitott, üres kézikoffer.)

Tesman kisasszony: Jó reggelt, jó reggelt, Jörgen!

Tesman (a küszöbön): Jule néni! Kedves Jule néni! (Hozzá lép, megrázza kezét.) Oly messziről — már oly korán itt nálunk? Tessék?

Tesman kisasszony: Hát hiszen csak gondolhattad, hogy bekukkantok ám kicsit hozzátok!

Tesman: S még csak a rendes pihenésed sem volt meg az éjjel!

Tesman kisasszony: Oh azt csöppet sem érzem.

Tesman: Nos, a hajóállomásról, remélem, szerencsésen értél haza? Tessék?

Tesman kisasszony: Természetesen, hála istennek! Az asszesszor ur volt oly kedves és haza kísért a házam kapujáig.

Tesman: Sajnáltunk, hogy nem vihettünk magunkkal a kocsinkon. De hiszen láttad — Heddnak annyi skatulyája volt, amit mind föl kellett raknunk.

Tesman kisasszony: Persze, hisz csakugyan borzasztóan sok skatulyája volt.

Berte (Tesmanhoz): Bemehetek talán s megkérdezhetem a nagyságos asszonyt, nem lehetnék-e segítségére valamiben?

Tesman: Nem, Berte, köszönöm, fölösleges. Azt mondta, csöngetni fog, ha kellesz majd neki.

Berte (jobb felé megy): Jó.

Tesman: De tudod, mit — fogd és vidd el ezt a koffert.

Berte (átveszi): Fölviszem a padlásra. (El az előszobába nyíló ajtón.)

Tesman: Képzeld csak, néni — az egész koffert csupa jegyzettel gyömszőltem volt tele. Szinte hihetetlen, mi mindent nem gyűjtöttem azokban az archivumokban. Régi, különös dolgokat, amikről senki emberfia nem tudott —

Tesman kisasszony: Bizony, bizony Jörgen, a nászutazásod idejét nem fecsérelted el.

Tesman: Nem. Annyit magam is mondhatok. De tedd le hát a kalapodat, néni. Jer, hadd oldom meg azt a szalagot. Tessék?

Tesman kisasszony (miközben Tesman a szalagot oldja): Istenem, egészen úgy, mintha még nálunk volnál, otthon.

Tesman (megforgatja kezében a kalapot): Ejnye, de szép, elegáns kalapot szereztél be.

Tesman kisasszony: Ezt bizony Hedda miatt vettem.

Tesman: Hedda miatt? Tessék?

Tesman kisasszony: Ugy van, hogy Hedának ne kelljen szégyenkeznie, ha egyszer tán együtt megyünk majd az utcán.

Tesman (megveregeti arcát): Neked ugyan mindenre van gondod, jó Jule néném te! (A kalapot az asztal mellé álló egyik székre teszi.) De most — jer csak — most telepedjünk ide szépen, meghitten a dívánra — s csevegjünk egy kicsit, míg Hedda jön.

(Leülnek, Tesman kisasszony a napernyőjét a dívány sarkába állítja.)

Tesman kisasszony (Tesmannak mindkét kezét megragadja s úgy néz a szemébe): Óh, de jól is esik, de csodálatosan jól, hogy újra itt vagy a szemünk előtt s láthatom mint élsz és boldogulsz, Jörgen! Oh te, — te megboldogult Jochumunknak kedves fiukája!

Tesman: Hát még nekem mily jól esik! Hogy viszontláthatlak, Jule nénikém! Hisz apámat, anyámat pótolta te nekem!

Tesman kisasszony: Óh jól tudom én azt, öreg nénéidet te mindig szeretni fogod.

Tesman: És hát Rina néni csak sehogy sincs jobban? Tessék?

Tesman kisasszony: Jaj, dehogy van, — te — hiszen hogy az, szegény még jobban lehessen, nem is remélhetjük. Ugy fekszik az most is, ahogy annyi esztenedeje már. De adná a jó ég, hogy egy ideig ápolgat-

hassam még. Mert bizony egyébként igazán nem tudnám, mit kezdjek az élettel. Különösen most, amikor, lásd, neked nem kell már gondodat viselnem.

Tesman (megveregeti a hátát): Na, na, na —!

Tesman kisasszony (hirtelen más hangnembe csapva át): No, de ezt fölérni észszel, hogy te férj vagy Jörgen! És hogy éppen te kaphattad meg Hedda Gablert. Lám, lám! A csodaszép Hedda Gablert, akit annyi udvarló ostromolt!

Tesman (dudorász egyet s megleégedetten mosolyog): Bizony, meghiszem azt, jó egynéhány barátom futkározhat itt a városban irigyemül. Tessék?

Tesman kisasszony: S az a hosszú nászut! Öt — majdnem hat hónapig voltatok oda!

Tesman: Na, — elvégre a magam részéről valamennyire tanulmányut is volt az. Mennyi archivumot kutattam át! — És — nénikém — az a rengeteg könyv, amit el kellett olvasnom! —

Tesman kisasszony: Persze, persze! (Bizalmasan s kissé halkított hangon): De mondd csak, Jörgen, — nincs-e számomra valami — valami különösebb mondani valód?

Tesman: Az utazásunkról?

Tesman kisasszony: Arról.

Tesman: Nincs; egyebet, mint amit levelemben megírtam, nem tudok. Hogy odalenn doktorrá cseperedtem, — azt már tegnap elmondtam neked.

Tesman kisasszony: Igen, azt elmondtad. De — ugy értem — nincs-e tán valami reménység —?

Tesman: Reménység?

Tesman kisasszony: Istenem, Jörgen, — hiszen én a te öreg nénikéd vagyok!

Tesman: Hát hiszen vannak reményeim, vannak.

Tesman kisasszony: No hát!

Tesman: Sőt biztos remélem, hogy maholnap tanár leszek.

Tesman kisasszony: Tanár, igen, tanár —

Tesman: Vagy — mondhatom már úgy is: bizonyosan tudom, hogy az leszek. — De kedves, Julie néném, hiszen azt magad is jól tudod.

Tesman kisasszony (mosolyogva): Természetesen. Ebben igazad van. (Változtatott hangon.) De hiszen az utazástokról akartunk beszélni. Az bizony jó csomó pénzedbe kerülhetett, Jörgen?!

Tesman: No, — édes istenem, — a nagy ösztöndíjból jó ideig tellett.

Tesman kisasszony: Még sem értem, mint ejthetted módját, hogy mindkettőtöknek fussa.

Tesman: Bizony, bizony, az oly könnyen nem is érthető. Tessék?

Tesman kisasszony: S különösen, ha az ember dámával utazik. Az ilyesmi szörnyen drága mulatság, hallottam.

Tesman: Sző síncs róla, — persze, kissé költséges dolog. De Heddának kellett ez az utazás, nénikém. Igazán kellett neki. Másképp nem is illett volna —

Tesman kisasszony: Nem, persze, hogy nem. Hiszen a nászut manapság mellőzhetetlen. — De mondd csak, itthon, az új otthonodban körülnéztél-e már valamennyire?

Tesman: Hogyne néztem volna! Hisz már kora reggel óta talpon vagyok.

Tesman kisasszony: Hogy tetszik hát minden?

Tesman: Nagyon, igazán nagyon! Csak azt nem értem egészen, mire való az a két üres helyiség a hátsó szoba és Hedda hálósobája között.

Tesman kisasszony (mosolyog): Oh édes Jörgenem, majd hasznát veszitek ti még annak is, — majd annak idején!

Tesman: Csakugyan, igazad van Julle néni! Hiszen ahogy könyvtáram mindinkább gyarapszik, hát — Tessék?

Tesman kisasszony: No látod, fiacskám. A könyvtáradra, arra gondoltam én is.

Tesman: De leginkább Hedda miatt örülök ennek a lakásnak. Még eljegyzésünk előtt annyiszor mondogatta, hogy sehol sem laknék szívesebben, mint Falk tanácsosné villájában.

Tesman kisasszony: Ugy-e, látod! És aztán éppen úgy fordult a sor, hogy a villa eladó lett. Mindjárt elutazástok után.

Tesman: Bizony, Julle néni, nekünk csakugyan szerencsénk volt. Tessék?

Tesman kisasszony: Csakhogy drágán fizeted édes jó Jörgenem! Drágán kell még neked mindezt megfizetned!

Tesman (kissé elkedvetlenedve néz körül): Bizony, végre is, nénikém?!

Tesman kisasszony: Jóságos nagy Isten!

Tesman: Mit gondolsz, mennyi lesz az? Ugy körülbelül? Tessék?

Tesman kisasszony: Igazán nem tudhatom, míg az összes számlák nincsenek itt.

Tesman: No, szerencsémre Brack asszesszor eléggé türehető feltételeket eszközölt ki számomra. Ezt Heddának maga írta meg.

Tesman kisasszony: Hát csak semmiféle aggodalmad ne legyen, fiacskám! — A butor és a szőnyegek fejében azonfelül én adtam a biztosítékot.

Tesman: Biztosítékot? Te? Kedves Julie néném, — Miféle biztosítékot tudtál adni te?

Tesman kisasszony: Elzálogosítottam a járadékunkat.

Tesman: Mit? A járadékotokat, a tiedet és a Rina néniét?

Tesman kisasszony: Ugy van, látod, nem tudtam más megoldást.

Tesman (elébe áll): De nénikém, hiszen ez örület! A járadékotokat, — ezt az egyetlen javadalmat, amiből neked s Rina néninek meg kell élnetek?!

Tesman kisasszony: No, no, — csak ne izgasson az annyira! Hiszen az egész csak formáság, érts meg. Brack asszesszor is mondta. Mert ő volt oly szives, ezt az ügyet ő rendezte el nekem. Tisztán csak formáság, azt mondta.

Tesman: Hát hiszen, lehet. Mindazonáltal —

Tesman kisasszony: Majd törleszted te azt a saját fizetésedből. Aztán meg, édes istenem, ha éppen úgy kerülne, hogy mi is adjunk hozzá valamicskét? Csak eleinte s éppen csak valamicskét —? Hát mondhatom, azt csak szerencsénknek tartanánk.

Tesman: Oh, nénikém, — te csak sohsem fáradsz bele az értem való önfeláldozásba.

Tesman kisasszony (föláll s kezét Tesman vállára teszi): Hát van-e nekem más örömöm ezen a világon, mint egyengetnem az utadat, kedves fiacskám? Hiszen sem apád, sem anyád, akikre támaszkodhatnál. S most itt állunk a célnál, te! Néha persze elsötétült kissé a világ körülöttünk. De most, hála istennek, fölülkerekedteél, Jörgen!

Tesman: Valóban, szinte csodálatos, mily szépen rendbe térült minden.

Tesman kisasszony: Bizony, — akik ellened voltak, — akik utadat akarták állni — látod, azok mind elvesztették a csatát. Elbuktak, Jörgen! Legveszedelmesebb ellenfeled — legmélyebbre bukkott. És most ott fekszik, úgy, ahogy vetette az ágát.

Tesman: Hallottál Ejlertről valamit? Már úgy értem, elutazásom óta?

Tesman kisasszony: Csak annyit hallottam, hogy valami új könyvet adott ki.

Tesman: Mit nem mondasz! Ejler Lövborg? Mostanában? Tessék?

Tesman kisasszony: Igen, úgy hírlík. De hiszen, jó istenem, ugyan mit érhet az, te! Hanem ha majd a te könyved megjelenik — az már más dolog lesz, Jörgen! Miről is fog az szólni?

Tesman: Tárgya: a brabanti háziipar a közép-korban.

Tesman kisasszony: No, de — hogy még ilyesmiről is tudsz írni!

Tesman: Csakhogy ez a könyv még egy kis idő kérdése ám. Hiszen előbb rendeznem kell ezt az összegyűjtött, rengeteg anyagot, képzelheted.

Tesman kisasszony: Oh igen, rendezni és gyűjteni — ahhoz nagyon értesz. Nem hiába, hogy megboldogult Jochumunk fia vagy!

Tesman: Örülök is nagyon ennek a munkának. Különösen most, hogy már a saját kedves fészkemben dolgozhatom.

Tesman kisasszony: S mindenekelőtt — hogy a tiéd ő, akit a szived kívánt, édes Jörgen.

Tesman (átkarolja): Bizony, bizony, Julie néni! Hedda mégis csak mindennél szebb! (Az ajtó nyílás felé tekintve.) Azt hiszem, éppen jön. Tessék?

(Hedda balról, a hátsó szobán át. Körülbelül huszonkilencéves hölgy. Arca, alakja nemes, előkelő szabásu. Bágyadt, sápadtság a színe. Szeme acélszürke, nézése merő hideg, tiszta nyugodtság. Haja szép világosbarna színű, de nem tulságosan dus. Öltözete izléses, kissé pongyolán illeszkedő reggeli ruha.)

Tesman kisasszony (elébe megy Heddának): Jó reggelt, kedves Hedda! Szívemből kívánok jó reggelt!

Hedda (kezet nyújt): Jó reggelt, kedves Tesman kisasszony. Mily korai látogatás?! Valóban kedves.

Tesman kisasszony (kissé megzavarodva): No és hogyan aludt a fiatal asszonyka az új otthonában?

Hedda: Oh, köszönöm. Tűrhetőn.

Tesman (nevet): Tűrhetőn! Ezt ugyan jól mondd, Hedda. Hiszen úgy aludtál, mint a medve, mikor én fölkeltem.

Hedda: Ezer szerencse! Különben hiszen mindenhez, ami új, előbb hozzá kell szokni, Tesman kisasszony. Ugy lassan-lassan. (Balra néz.) Huh! Az a leány meg nyitva hagyta az erkélyajtót! Egész fénytenger árad be ide.

Tesman kisasszony (az ajtó felé megy): Hát betesszük az ajtót.

Hedda: Ne, ne, azt ne! Kedves Tesman, csak huzd össze a függönyöket. Ugy enyhébb lesz a fény.

Tesman (az ajtónál): Helyes, — helyes! — ugy, Hedda, — most árnyékos is van meg friss levegő is.

Hedda: Friss levegő igazán elkel itt. Ez a virágáldás —. De kedvesem, — hát nem kíván helyet foglalni, Tesman kisasszony?

Tesman kisasszony: Nem. Nagyon köszönöm. Hiszen most már tudom, hogy itt rendben, jól van minden, — hála istennek! Hadd igyekezzem hát vissza haza — az

én szegénykémhez, aki csak fekszik, fekszik és oly várva vár.

Tesman: Te, néni, aztán add' ám át neki üdvözetemet! S mondd' meg neki, hogy nemsokára meglátogatom.

Tesman kisasszony: Jó, megteszem. Jaj, igaz is, Jörgen, — (belényul zsebébe, keresgél) — majdnem elfeledtem. Van ám itt számodra valami.

Tesman: Mi az, néni? Tessék?

Tesman kisasszony (ujszágpapírosba borított kis csomagot huzz elő s átadja Tesmannak): Nesze, kedves fiam.

Tesman (kibontja): Ejnye, no! — Megőrizted hát Julle néni! Hedda! Te, az igazán megható! Tessék?

Hedda (jobbra, a kis állvány mellett): Ugyan mi az, kedvesem?

Tesman: Az én régi sarum! Te! A papucsom!

Hedda: Vagy úgy! Igen, emlékszem, utazásunkon gyakran emlegetted.

Tesman: Bizony, hiányzott is az nekem nagyon. (Heddához megy.) Nos, nézd meg hát, Hedda.

Hedda (a kályhához megy): Köszönöm, nem, — ilyesmi igazán nem érdekel.

Tesman (utána megy): Te, hallgass csak ide, ezt Rina néni himezte nekem, — amikor már ágybanfekvő nagy beteg volt, szegény. Óh, el sem képezed, mennyi mindenféle emlékeztést kelt bennem ez a papucs.

Hedda (az asztalnál): De bennem aligha!

Tesman kisasszony: Nem mondhatnám, hogy Heddának ebben nincs igaza, Jörgen!

Tesman: De, mégis csak azt hiszem, most, amikor a családhoz tartozik —

Hedda (közbevág): Ezzel a szobalánnyal nem igen lehet majd kibírni, Tesman

Tesman kisasszony: Nem lehetne kibírni Bertével?

Tesman: De drágám, hogyan jutsz rá erre most? Tessék?

Hedda (kézmozdulattal): Nézz oda! Ott heverteti az ócska kalapját a széken.

Tesman (ijedten, földre ejti a papucsot): De — Hedda! —

Hedda: Gondold csak, — ha most jön valaki és ezt látja.

Tesman: De Hedda, — hiszen ez Julie néni kalapja!

Hedda: Vagy úgy?

Tesman kisasszony (fogja a kalapot): Persze, hogy az enyém. És ócskának, kis Hedda asszony, — éppen nem ócska ám.

Hedda: Valóban, nem néztem meg annyira, Tesman kisasszony.

Tesman kisasszony (fölteszi kalapját s megköti): Igazán első alkalommal viselem. Bizony, a jó isten a tanum, ma viselem először.

Tesman: Aztán meg szép finom is. Egészen pompás!

Tesman kisasszony: Hát hiszen megjárja, kedves Jörgen. (Körültéki.) A napernyőm —? Ah, megvan! (Fogja.) Mert ez is az enyém. (Morogva.) Nem a Bertéé.

Tesman: Új napernyőt is vett! Gondold meg csak Hedda!

Hedda: Csinos, helyes darab.

Tesman: Ugyebár! Tessék? — De nénikém, nézd meg hát jól Heddát, mielőtt elmennél. Nézd csak, mily csinos és helyes ő.

Tesman kisasszony: Oh, fiacskám, az már csak nem ujság. Hiszen Hedda mindig oly elbájoló volt. (Megbiccenti fejét s jobbra indul.)

Tesman (követi): Vette észre azt is, mennyire teltté s virulóvá fejlődött? Mennyire meggömbölyödött az uton?

Hedda (föl s le jár): Ugyan, hadd el azt! —

Tesman kisasszony (megáll s visszafordul): Meggömbölyödött?

Tesman: Hát persze, Julle néni; te azt most, amikor ez a ruha van rajta, nem igen láthatod. De én, akinek alkalmam van —

Hedda (az üvegajtónál, türelmetlenül): Eh, neked semmire sincs alkalmad!

Tesman: Bizonyára a hegyi levegő tette, odalenn Tirolban —

Hedda (közbevág, kurtán): Épp olyan vagyok, amilyen voltam az utazás előtt.

Tesman: Az ám, azt te mondd. De igazán is olyan vagy-e?! Mit gondolsz te, nénikém?

Tesman kisasszony (összekulcsolja kezét s rámered Heddára): Bájos, — bájos, — bájos asszony Hedda. (Feléje megy, mindkét kezével lehajlítja Hedda fejét s megcsókolja haját.) Isten áldja és óvja meg Hedda Tesmant! — A Jörgen boldogságáért!

Hedda (lassan elhuzódik): Ah! — Engedjen hát! —

Tesman kisasszony (csöndes megilletődés hangján): Minden istenadta napon eljövök hozzátok.

Tesman: De állj is szavadnak, nénikém! Tessék?

Tesman kisasszony: Isten áldjon, — isten áldjon!

(El az előszoba ajtaján. Tesman kikiséri. Az ajtó félig nyitva marad. Hallani, ahogy Tesman a Rina néninek szóló üdvözlését ismétli s még egyszer köszöni a papucsot.)

Hedda eközben föl s alá jár a szobában, karját magasba nyújtja s kezét mintegy dühében ökölbe szorítja. Aztán széttolja az üvegajtó függőnyeit, megáll s kinéz. Kis vártatva visszajön Tesman s beteszi az ajtót maga mögött.)

Tesman (fölveszi a földről a papucsot): Mit nézegetsz te, Hedda?

Hedda (megint nyugodt és uralkodik magán): Csak a lombot nézem. Oly sárga. És oly hervadt.

Tesman (becsomagolja a papucsot s az asztalra teszi): Hát hiszen elvégre jól benne is vagyunk már a szeptemberben.

Hedda (megint nyugtalanul): Persze, — már benne vagyunk, — benne — a szeptemberben.

Tesman: Mondd csak, nem találsz Julle nénit kissé különösnek? Szinte ünnepélyesnek? Nem gondold, mi lehetett? Tessék?

Hedda: Hisz alig ismerem. Nem szokott ilyen lenni másszor is?

Tesman: Nem; olyan, mint ma, nem.

Hedda (elmegy az üvegajtótól): Azt hiszed, zokon vette azt a kalaphistóriát?

Tesman: Ah, nem épen. Lehet, hogy kissé bántotta, az első pillanatban —

Hedda: De hát micsoda viselkedés is az, letenni a kalapot a szalónban. Illyesmit nem tesz az ember.

Tesman: No, bizonyosra veheted, Julle néni sem teszi többé.

Hedda: Egyébként majd kiengesztelem.

Tesman: Oh, édes jó Hedda, ha megcselekednéd!

Hedda: Hiszen ha most elmégysz hozzá, hát meghivhatod estére.

Tesman: Igaz, csakugyan az lesz a legjobb. Aztán még valamit tudok, amivel óriási örömet szerezhetnél neki.

Hedda: Nos?

Tesman: Ha rá bírnád szólni magadat, hogy »te«-nek szólítsd. Az én kedvemért, Hedda! Tessék?

Hedda: Nem, nem, Tesman, — ezt csakugyan ne kívánd tőlem! Egyszer már megmondtam neked. Megkísérlem néninek nevezni. S ne feszegezzük tovább ezt a kérdést!

Tesman: No jó. Csak azt gondoltam, hogy most, amikor a családhoz tartozol —

Hedda: Hm, — igazán nem tudom — (a háttér felé megy az ajtónyíláshoz).

Tesman (kis szünet után): Bánt valami, Hedda? Tessék?

Hedda: Csak a régi zongorámat nézem. Ez nem nagyon illik a többi holmihoz.

Tesman: Mihelyt fölveszem első fizetésemet, kicseréltetjük.

Hedda: Nem, nem, — semmi csere! Nem adom én oda. Inkább beállítjuk a hátsó szobába. Ide meg elvégre vehetünk másikat. Majd alkalomadtán, úgy értem.

Tesman (kissé csüggedten): Hát hiszen — azt is megtehetjük.

Hedda (a zongorán álló bokrétát kezébe veszi): Ez a virág nem volt itt az éjjel, hogy megjöttünk.

Tesman: Bizonyára Julie néni hozta ma neked.

Hedda (a virágok közé pillant): Névjegy. (Kiveszi s olvassa.) »A nap folyamán újra eljövök.« — Tudod-e, ki az?

Tesman: Nem. Nos kicsoda? Tessék?

Hedda: Ime, ez áll itt: »Elvstedné«.

Tesman: Lehetséges-e?! Elvsted előjáró neje! Az egykori Rysing kisasszony.

Hedda: Bizonyára. Ő, aki azzal az idegesítően különös hajával keltett feltűnést mindenütt. A te régi imádottad, ha jól tudom.

Tesman (nevet): Na, nem sokáig volt az. És jóval előbb, mint téged ismertelek, Hedda. De hát — az járt volna itt?!

Hedda: Különös, hogy meglátogat minket. Hiszen én jóformán csak az intézetből ismerem.

Tesman: Én is már isten tudja mióta nem láttam. Csodálatos, hogy kibírja ott abban az istenhátamögötti faluban. Tessék?

Hedda (elgondolkozik s aztán hirtelen): Mondd csak, Tesman, — nem arrafelé van-e az, odafön, ahol ő is, — ő — Ejljert Lövborg —

Tesman: De bizony ott, ő is azon a vidéken él.

(Berte belép az előszoba ajtaján.)

Berte: Nagyságos asszony, megint csak itt az a hölgy, aki már itt volt egyszer és azt a virágot hagyta itt. (Rámutat.) Azt, amelyik épen a kezében van a nagyságos asszonynak.

Hedda: Ah! Ő az! Helyes, engedje be.

(Berte ajtót nyit Elvstednének s elmegy. Elvstedné asszony szelid, gyöngéd jelenség; csinos arcán csupa lágy vonás. Szeme tiszta kék, nagy kerek, kissé kidülledt és félénken kérdő tekintetű. Haja feltűnően világos, csaknem fehéresen szőke és szokatlanul dus és hullámos.)

Heddánál Elvstedné pár évvel fiatalabbnak látszik. Sötét látogató ruhát visel, amely izléses, de nem legujabb divatu.)

Hedda (barátságosan eléje megy): Jó napot, kedves Elvstedné. Valóban bájos dolog, hogy egyszer már újra mutatkozik.

Elvstedné (idegesen igyekszik uralkodni magán): Bizony szörnyen nagy ideje már, hogy nem láttuk egymást.

Tesman (kezet nyújt): És mi sem. Tessék?

Hedda: Fogadja köszönetemet gyönyörű virágaiért!

Elvstedné: Oh, kérem! — Már tegnap délután szándékoztam eljönni. De megtudtam, hogy még nem tértek vissza utjukról.

Tesman: Csak mostanában érkezett? Tessék?

Elvstedné: Tegnap déltájban érkeztem. Oh és valósággal kétségbeejtő volt hallanom, hogy még nincsenek itthon.

Hedda: Kétségbeejtő? Ugyan miért?

Tesman: De hát kedves jó Rysing — azaz Elvstedné urasszony, —

Hedda: Csak nincs valami baj?

Elvstedné: De van. És nem ismerek itt senki mást, akihez fordulhatnék.

Hedda (leteszi a bokrétát az asztalra): Jöjjön, — üljünk a diványra —

Elvstedné: Ah, leülni — se ráérő időm, se türelmem.

Hedda: Oh, mégis csak lesz kissé. Jöjjön csak. (Helylyel kínálja Elvstednét a diványon s melléje ül.)

Tesman: Nos? Nagyságos asszony, tehát? —

Hedda: Valami különös eseményük van talán odafönn?

Elvstedné: Hát bizony — különös is, — nem is! Oh, mennyire szeretném, ha nem értenének félre —

Hedda: De akkor igazán legcélszerűbb, ha őszintén elmond mindent, kedves Elvstedné.

Tesman: Mert hiszen épen azért jött. Tessék?

Elvstedné: Azért, azért, — természetesen. Megmondom hát, — ha ugyan nem tudják már ugyanis, — Ejler Lövborg is itt van a városban.

Hedda: Lövborg?!

Tesman: Mit? Ejler Lövborg itt van megint! Hallod, Hedda?!

Hedda: Istenem, — hisz hallom.

Elvstedné: Már teljes egy hete itt van. Az a gondolat — teljes egy hete! Ebben a veszedelmes városban. Egyedül! Ahol annyi a rossz társaság!

Hedda: De kedves jó Elvstedné, — tulajdonképen mit törődik vele ön?

Elvstedné (meghökkenve néz rá s gyorsan felel): Házi tanítója volt a gyermekeknek.

Hedda: A kegyed gyermekeié?

Elvstedné: Az uram gyermekeié. Nekem nincs gyermekem.

Hedda: Tehát a kegyed mostohagyermekéi.

Elvstedné: Ugy van.

Tesman (kissé bizonytalanul): Lövborg hát annyira — nem is tudom hamarjában, hogyan mondjam, — annyira megrendszabályozta az életmódját, hogy rá lehetett bízni ezt. Tessék?

Elvstedné: A legutóbbi néhány év alatt kifogás nem merülhetett föl ellene.

Tesman: Igazán nem? Hallod-e, Hedda?!

Hedda: Hallom.

Elvstedné: A legcsekélyebb sem, őszintén mondhatom. Semmiféle tekintetben. Most azonban... Most,

az a tudat, hogy itt van — ebben a nagy városban... És az a sok pénz a kezében... Most halálos aggodalom gyötör miatt.

Tesman: De hát mért nem maradt akkor inkább ott, ahol volt? Kegyednek s a kegyed urának házában? Tessék?

Elvstedné: Mihelyt a könyv megjelent, akkor már neki nálunk nem volt nyugta, maradása.

Tesman: Igenis, — Julie néni ujságolta, hogy Lövborgnak valami új könyve jelent meg.

Elvstedné: Ugy van, új nagy könyve, amely a kultúra fejlődését tárgyalja nagy vonásokban. Körülbelül két hete már annak. És hogy a könyvet mindjárt annyira vették, olvasták, — és az oly óriási feltűnést keltett —

Tesman: Ugy, feltűnést keltett? Akkor hát bizonyára valami eddig hevertetett munkája az, még a jobb napjaiból való.

Elvstedné: Ugy érti, hogy régebben írta volna?

Tesman: Igen.

Elvstedné: Nem, az első betűtől az utolsóig ott írta nálunk. Most — az utolsó esztendőben.

Tesman: De már ez igazán öröndetes hír, Hedda! Gondold csak el, — te!

Elvstedné: Igen, igen, csak állandó állapot maradna!

Hedda: S itt már látta őt?

Elvstedné: Nem, még nem. Annyi nehézséggel járt a címét megtudakolnom. Ma reggel végre megkaptam.

Hedda (fürkészőn néz rá): Alapjában kissé furcsálom ám, hogy férje — hm —

Elvstedné (idegesen megrezzen): Hogy férjem — nos? —

Hedda: Hogy férje kegyedet ily megbizással küldi a városba. Hogy nem ő maga utazik le ide s a barátját nem ő maga keresi.

Elvstedné: Ah, nem, nem, — az én uram erre rá nem ér. Én pedig egy s más bevásárlás végett is jöttem.

Hedda (futó mosolylyal): Nos, az már egészen más.

Elvstedné (hirtelen izgatottan fölkel): És most kérve kérem, Tesman ur, fogadja Ejlert Lövborgot szívesen, ha meglátogatja önt. Mert el fog jönni bizonyosan. Istenem, hisz valamikor oly jó barátok voltak. Aztán meg, hiszen mindketten ugyanegy szakot művelnek. Ugyanegy tudományt, — amennyire meg tudom ítélni...

Tesman: No, régebben legalább.

Elvstedné: Igen, és ép azért nagyon-nagyon kérem, örködjék éber szemmel fölötte — örködjék az Isten szerelméért, ön is. Ugyebár, Tesman ur, megigéri ezt nekem?

Tesman: Meg, szívesen, Rysing —

~~HEDDA~~ Elvstedné: Elvstedné.

Tesman: Szívesen teszek meg mindent Ejlertért, amit csak tehetek. Elhiheti.

Elvstedné: Oh, mily igazán jó szíve van. (Megszorítja kezét.) Köszönöm, köszönöm, köszönöm. (Ijedten.) Férjem ugyanis csodálatosan nagyrabecsüli őt.

Hedda (fölkel): Irhatnál neki, Tesman. Mert hátha el sem jön hozzád úgy magától.

Tesman: Csakugyan, nemde leghelyesebb lesz írnom, Hedda. Tessék?

Hedda: S mennél előbb, annál jobb. Legcélszerűbb, ha azonnal.

Elvstedné (kérőn): Igen, igen, óh tegye meg!

Tesman: Rögtön írok neki. Meg van a címe, Rys — — Elvstedné urasszony?

Elvstedné: Megvan. (Kis papirost vesz ki zsebéből s átadja Tesmannak.) Tessék.

Tesman: Helyes, helyes. Bemegyek — (Körültekint.) Igaz, a papucsom?! Ah, itt van. (Fogja a csomagot s indul.)

Hedda: S meleg hangon, barátságosan írj neki. És jó terjedelmesen is.

Tesman: Persze, hogy úgy.

Elvstedné: De kérem, kérem, szót se arról, hogy én itt jártam érdekében.

Tesman: Nem. Az magától értetődik. Tessék?

(A hátsó szobán át jobbra el.)

Hedda (Elvstednéhez megy, mosolyog s halkított hangon szól): Ugy! Két legyet egy csapásra!

Elvstedné: Hogyan érti?

Hedda: Nem vette észre, hogy csak el akartam távolítani az uramat?

Elvstedné: Igen, hogy a levelet megírja —

Hedda: És azért is, hogy kegyeddel egyedül beszélhessek.

Elvstedné (zavartan): Ugyanarról az ügyről?

Hedda: Arról, épen arról.

Elvstedné (aggodalmasan): De hiszen az nincs tovább, asszonyom. Igazán nincs tovább.

Hedda: Dehogy is nincs tovább, sőt még nagyon is. Annyira már csak értek hozzá. Jöjjön, — üljünk le szép meghitten egymás mellé,

(Elvstednét a kályha mellett álló karosszékre ülteti, ő maga az egyik taburettre ül.)

Elvstedné (aggodalmasan, az óráját nézi): De

kedves jó Tesmanné asszonyom — Most már tulajdonképen mennem kellene.

Hedda: Oh, csak nem lesz oly sietős az útja. — Ugy-e, nem? — Nos, meséljen nekem az otthonáról valamit; milyen életet élnek.

Elvstedné: Ah, épen ezt legkevésbé óhajtanám érinteni.

Hedda: De velem szemben, kedves —? Istenem, hiszen együtt nevelkedtünk az intézetben.

Elvstedné: Igaz, de kegyed egy osztálylyal előbbre volt. Oh, mily rettenetesen féltém én akkor kegyedtől.

Hedda: Kegyed félt — én tőlem?

Elvstedné: Bizony, rettenetesen féltém. Mert hogyha a lépcsőn találkoztunk, kegyed mindig összevisszacibálta a hajamat.

Hedda: Igazán? Megtettem?

Elvstedné: Bizony és egyszer azt mondta, meggyújtja, leperzseli.

Hedda: Eh, az csak olyan bolond beszéd volt, beláthatja.

Elvstedné: Igen ám, de én akkor még oly ostoba voltam... És azóta aztán — persze — oly messze — oly messze szakadtunk egymástól. Hiszen oly egészen más-más körben folyt az életünk.

Hedda: Nos, próbáljunk hát újra közel jutni egymáshoz. Hallgass csak ide. Az intézetben ugyebár tegeztük egymást? Aztán meg keresztnéven szólítottuk egymást.

Elvstedné: Nem, kegyed bizonyára téved.

Hedda: Nem, dehogy is tévedek. Jól emlékszem én! S ép azért legyünk most is egymás bizalmasai, mint régi napjaink idején. (A taburettel közelebb húzódik hozzá) Ugy! (Arcon csókolja) Most te már azt mondod nékem, hogy te és Heddának szólítasz.

Elvstedné (megszorítja és simogatja kezét): Ah, ez a jószág, ez a szivesség! Ilyesmi egészen szokatlan már nekem.

Hedda: Ugy, ugy, ugy! Én pedig szintén azt mondom neked, hogy te és ugy szólítalak, hogy édes kedves Thorám.

Elvstedné: Thea a nevem.

Hedda: Igaz! Persze! Hisz Theát akartam mondani. (Részvétellel nézi.) Ugy, — hát jószág, szivesség oly kevésbé kényeztet téged, Thea? Odahaza, az otthonodban?!

Elvstedné: Óh, hiszen ha nekem »otthonom« volna! De nincs! Soha sem is volt!

Hedda (futó pillantást vet rá): Sejtettem, hogy olyasmi bánt.

Elvstedné (gyámoltalanul mered maga elé): Igen, — igen, — igen.

Hedda: Pontosan nem tudok visszaemlékezni, — de nem kerültél-e te eredetileg házvezetőnőnek oda, azokhoz az előljáróékhoz.

Elvstedné: Tulajdonképen nevelőnőnek kellett volna beállnom hozzájuk. De az asszony, — Elvsted akkori felesége, — beteges volt, — s többnyire ágyban fekvő. Nekem tehát a háztartással is kellett törődnöm.

Hedda: De aztán, — végtére, — a ház asszonya lettél.

Elvstedné: Igen, aztán az lettem.

Hedda: Lássuk csak. — Körülbelül mikor is volt az?

Elvstedné: Hogy férjhez mentem?

Hedda: Igen.

Elvstedné: Annak már öt esztendeje.

Hedda: Ugy van! Helyes! Annyinak kell lennie.

Elvstedné: Óh, ez az öt esztendő! — Vagy különösen az a két-három utolsó! Óh ha tudná kegyed —

Hedda (könnyedén a kezére üt): Kegyed? Pfuj, Thea!

Elvstedné: Nem, nem, hisz majd igyekszem. — Nos, — hogyha — hogyha te csak sejtethéd és meg tudnád érteni —

Hedda (csak úgy mellesleg): Azt hiszem, Ejlert Lövborg is idestova három esztendő telt odafön.

Elvstedné (bizonytalankodón néz rá): Ejlert Lövborg? Igen, csakugyan.

Hedda: Már innen, a városból ismerted?

Elvstedné: Csak úgy, mintha nem ismertem volna. Azaz — névről, természetesen.

Hedda: De odafön, — ott persze hozzátok került, a házba?!

Elvstedné: Igen, mindennap átjött hozzánk. Hiszen tanítania kellett a gyermekeket. Mert én magam állandóan nem bírtam mindent elintézni.

Hedda: Persze, az érthető is. — S az urad? — Az bizonyára sokat utazik?

Elvstedné: Sokat. Hisz képzelheti — képzelheted, mint előjárónak gyakran kell bejárnia a kerületét.

Hedda (a szék támlájához hajlik): Thea, — szegény jó Thea, — de most mindent el kell ám mesélned, — úgy, ahogy igaz.

Elvstedné: Jó, de akkor kérdezz!

Hedda: Te, milyen hát tulajdonképen a te férjed, Thea? Már úgy értem, — érintkezéseinkben. Jól bának veled?

Elvstedné (kitérően): Ő maga bizonyára azt hiszi, hogy amit tesz, az mindig a lehető legjobb.

Hedda: Csakhogy, úgy rémlik nekem, nagyon is öreg ő, már hozzád. Bizonyára legalább is husz évvel idősebb?

Elvstedné (zavartan): Baj az is. Meg ez, meg az. Mindene ellenemre van. Nincs egyetlen közös gondolatunk. Semmink e világon — neki meg nekem.

Hedda: De mindazonáltal nem szeret-e téged? Már úgy a maga módján?

Elvstedné: Eh, mit tudom! Bennem ő bizonyára csak azt látja, a mi hasznára van. És nem kerül sokba engem eltartania. Én olcsó vagyok.

Hedda: Ez ostobaság részedről.

Elvstedné (fejét rázza): De hát másképp nem lehet. Vele nem. Neki tulajdonképen senki sem kedves, csak ő maga. No meg kissé a gyermekei.

Hedda: Aztán meg Ejler Lövborg is, Thea!

Elvstedné (rábámul): Ejler Lövborg! Mint jutsz e gondolatra?

Hedda: De kedvesem, — már csak azt hiszem, ha téged ide a városba utána küld. (Csaknem észrevehetetlenül mosolyog) Azonkívül magad is emlitted Tesmannak.

Elvstedné (idegesen megrezzen): Ugy? Igen, csakugyan emlitted. (Fojtott hangon, kitörő indulattal) Nem, — megtudhatod hát mindjárt, hadd mondok meg neked! Mert hiszen előbb-utóbb ugyis kiderülne.

Hedda: De kedves Theám — ?

Elvstedné: Nos hát, végezzünk röviden! Uram erről az én utazásomról mit sem tudott.

Hedda: Hogyan! Urad erről mit sem tudott!

Elvstedné: Persze, hogy nem. Egyébként ott-hon sem volt. Elutazott — ő is. Ah, nem birtam tovább Hedda! Lehetetlenség volt az! Oly egyedül, ahogy most már ott kellett volna maradnom.

Hedda: Nos? És?

Elvstedné: És hát összecsomagoltam valamit a holmimból, tudod. A legszükségesebbet. Ugy, teljes csöndben. S ott hagytam a házat.

Hedda: Csak úgy, se szó, se beszéd?

Elvstedné: Ugy. S elutaztam az első vonattal egyenest ide.

Hedda: De édes jó Theám, — hogy ilyesmit mertél!

Elvstedné (fölkel s végigmegy a szobán): Hát, édes istenem, mit tehettem volna egyebet?

Hedda: S mit gondolsz, mit fog mondani az urad, ha majd újra hazatérsz?

Elvstedné (az asztal mellől, ránéz): Oda fel, ő hozzá?

Hedda: Igen, — igen!

Elvstedné: Oda fel, ő hozzá, soha többé vissza nem megyek.

Hedda (fölkel s eléje megy): Igy hát te — egész komolyan — faképnél hagytad az uradat.

Elvstedné: Igen. Ugy éreztem, egyebet nem tehetek.

Hedda: És — hogy úgy, az egész világ szemeláttára mentél el!

Elvstedné: Ah, ilyesmi úgy sem titkolható.

Hedda: S mit gondolsz, mit mondanak majd rólad az emberek, Thea?

Elvstedné: Isten nevében, mondjanak, amit akarnak. (Fáradtan és gyötörtén omlik a diványra) Hiszen én nem tettem egyebet, mint amit kénytelen voltam megtenni.

Hedda (rövid szünet után): Mit tervezel hát most? Mit akarsz kezdeni?

Elvstedné: Még nem tudom. Csak annyit tudok, hogy ott kell élnem, ahol Ejler Lövborg él. — Ha ugyan egyáltalán érdemes élni még.

Hedda (széket tol a diványhoz az asztal mellől, odaül Elvstednéhez s megsimogatja kezét): Te, — Thea, — hogyan is támadt ez a — ez a baráti viszony közted és Ejler Lövborg között?

Elvstedné: Oh az úgy lassan-lassan támadt. Valahogy, mintha hatalmat nyertem volna lelkületén.

Hedda: Ugy?

Elvstedné: Régi szokásait elhagyogatta. Nem azért, mintha kértem volna erre. Azt sohasem mertem. De észrevette, hogy ez vagy az ellenemre van. Fölhagyott hát vele.

Hedda (leplezve önkénytelenül gunyos mosolyát): Te őt hát — ahogy mondani szokás — ujjáteremtetted, új emberré, — te kicsi Thea!

Elvstedné: Igen, ő legalább azt vallja. És ő, — a maga részéről — ő viszont az én életemet teremtette emberivé. Megtanított gondolkodnom — és egyetmást megértenem.

Hedda: Hát téged is tanítványának tekintett talán?!

Elvstedné: Nem. Annak nem épen. De beszélgetett velem. Beszélgetett végtelen sok mindenről, s min-
dennek a sokféleségéről. És aztán jött a boldog szép idő, amikor munkájában részt vennem engedett. Amikor segíthettem neki.

Hedda: Ugy. Azt is megtetted?!

Elvstedné: Meg. Ha irt valamit, hát azt mindig együtt csináltuk.

Hedda: Mint jó bajtársak tehát!

Elvstedné (élénken): Bajtársak! Igen, lásd, Hedda ő is annak mondta azt! — Oh, hisz nekem valósággal örül-

nöm kellene. De mégsem örüülhetek. Mert hiszen nem tudom, meddig tartana.

Hedda: Hát nem bizhatol benne valami miatt?

Elvstedné (csüggedten): Egy asszony árnya áll Lövborg között s közötttem.

Hedda (feszült figyelemmel nézi): Ki lehet az?

Elvstedné: Nem tudom. Valaki, aki onnan való — onnan, a multjából. Egy nő, akit sehogysem tud elfelejteni.

Hedda: Mit mondott ő — e felől?

Elvstedné: Csak egyetlen egyszer — és csak úgy mellesleg — említett valamit.

Hedda: Nos? És mit mondott hát?

Elvstedné: Azt mondta, hogy amikor elváltak, az a nő pisztolyt fogott rá.

Hedda (hidegen, nagy önuralommal): Eh, mit! Ilyesmi errefelé nem szokás.

Elvstedné: Nem. Ép azért gondolom, hogy az a vöröshaju énekesnő lehetett az, akivel egy ideig —

Hedda: Nos, az már lehetséges.

Elvstedné: Mert emlékszem, az volt a hite annak, hogy mindig töltött fegyvert rejt magánál.

Hedda: Ugy? — Akkor hát bizonyára az volt.

Elvstedné (kezét tördeli): Oh — csakhogy képzeld, Hedda, — hallom, az az énekesnő — az itt van a városban megint! Oh kétségbe kell esnem!

Hedda (lopva odapillant a hátsó szoba felé): Csitt! Jön Tesman. (Fölkel s úgy sugja): Thea, — mindez kettőnk titka marad!

Elvstedné (felugrik): Oh igen, — igen! Szent Isten — !

(Tesman, a hátsó szobán át jön jobbfelől, kezében levél.)

Tesman: Így ni! — Az epistola kész.

Hedda: Nos, helyes. De Elvstedné most már menni akar, azt hiszem. Várj kissé. Elkísérem a kertkapuig.

Tesman: Te, Hedda, — ezt Berte mindjárt földehatná talán?

Hedda (átveszi a levelet): Majd megmondom neki.

(Jön Berte az előszobából)

Berte: Brack asszessor ur van itt s aszondja szeretné üdvözölni uraságáékat..

Hedda: Kérem az asszessor urat, sziveskedjék bejönni. Aztán meg — hallja csak — dobja be azt a levelet a postaszekrénybe.

Berte (átveszi a levelet): Szolgálatjára, nagyságos asszony. (Ajtót nyit Brack asszesszornak s el.)

(Az asszessor 45 éves ur. Zömök, de mégis csinos termetű. Mozdulatai rugalmasak. Arca gömbölyded, arcéle nemes. Haja rövidre nyirott, még csaknem egészen fekete és gondosan megfésült. Szeme élénk, mozgékony. Szemöldöke sűrű, éppugy nyirott hegyű bajusza is. Elegáns utcai ruhát visel, amely azonban az ő korához kissé fiatalos. Orrán zsinóros csiptető-szemüveg, a melyet időnkint leejt.)

Brack (kalapja a kezében, köszön): Szabad így kora reggeli órában belépni?

Hedda: Persze, hogy szabad.

Tesman (kezet szorítva): Önt mindig szívesen látjuk. (Bemutatja Elvstednének.) Brack asszessor ur, — Rysing kisasszony.

Hedda: Óh — !

Brack (meghajol): Ah, — nagyon örvendek —

Hedda (ránéz s nevet): Valóban, fölötte érdekes önt nappali világításban látni, kedves asszessor!

Brack: Hogyan érti, nagyságos asszony, — másnak látszom talán?

Hedda: Igen, kissé fiatalabbnak, azt hiszem.

Brack: Nagyon köszönöm.

Tesman: De mit szól Heddához? Tessék? Nem viruló-e? Már valósággal —

Hedda: Eh, hagyjuk most az én személyemet! Köszönd meg inkább az asszesszor urnak mindazt a sok fáradozást, a mivel —

Brack: Oh, kérem, — csak örömömre szolgált —

Hedda: Valóban hűséges lélek ön. De a barátnőm égő türelmetlenséggel várja már, hogy mehessen. Viszontlátásra, asszesszor ur! Tüstént itt vagyok megint. (Kölcsönös bucsuzkodás. Elvstedné és Hedda az előszoba ajtaján el.)

Brack: Na, kedves felesége meg van elégedve valamennyire?

Tesman: Bizony, mindezt eléggé meg sem tudjuk köszönni önnek. Azonban — némi változtatás itt-ott — mint hallom — még kívánatos. És egy meg más hiányzik is még. Sok mindenféle apróságot kell még beszereznünk.

Brack: Vagy úgy? Valóban?

Tesman: De az önnek már ne okozzon gondot. Hedda azt mondta, hogy majd ő maga rendeli meg, amire még szüksége van. — De hát nem ülünk le? — Tessék?

Brack: Köszönöm; de csak pillanatra. (Az asztalhoz ül.) Szeretnék valamit megbeszélni önnel, kedves Tesman.

Tesman: Ugy? Ah, értem. (Leül.) Persze a legvigabb mulatságnak is komoly az ára! Tessék?

Brack: Oh, a pénzkérdés nem oly sietős. De

mellesleg megjegyezve, mindenesetre jobb szerettem volna, ha kissé egyszerűbben rendezkedtünk volna be.

Tesman: De hiszen az lehetetlen lett volna. Gondoljon Heddára, kedves barátom! Hiszen Heddát ön jól ismeri. — Holmi kispolgáriás otthonnal őt lehetetlen kiélegíteni.

Brack: Persze, persze, — ép ez a bökkenő!

Tesman: Aztán meg — szerencsémre — nem lehet már messze, hogy megkapom a kinevezésemet.

Brack: Ah, tudja, kérem, — az ilyesmi néha nagyon is elhúzódhatik.

Tesman: Tán hallott a dologról valamit? Tessék?

* Brack: Bizonyosat nem hallottam épen —. (Megszakitással.) De, az ám, — újságolok valamit.

Brack: Az ön régi barátja, Ejlert Lövborg, újra itt van a városban.

Tesman: Tudom már.

Brack: Ugy? Hol tudta meg?

Tesman: Az a hölgy mondta, aki Heddával kiment az imént.

Brack: Vagy úgy! Mi is a neve? Nem hallottam eléggé.

Tesman: Elvstedné.

Brack: Á! — Az előljáró neje? Persze, — hiszen Lövborg náluk tartózkodott odafönn.

Tesman: S képzelje csak — legnagyobb öröömre azt hallom, hogy megint egészen rendes ember lett belőle!

Brack: Igen, úgy hírlik mindenütt.

Tesman: És hogy új könyve jelent volna meg. Tessék?

Brack: Ugy van. Csakugyan.

Tesman: És feltűnést is keltett?!

Brack: Sőt valóban példátlan feltűnést!

* Tesman: Hallgat!
(Kinn marad)

Tesman: No lám! — Hát nem öröm illet hal-
lani? Ez a különös tehetségű ember —. En nagy szo-
morusággal vettem volt már bizonyosra, hogy végkép
tönkre ment.

Brack: Hisz úgy vélekedtek róla általánosan.

Tesman: Csak azt nem tudom elgondolni, mit
fog most kezdeni. Ugyan miből akar megélni majd?
Tessék?

(Hedda épp az utolsó pár szó elhangzásakor lép be
az előszobából.)

Hedda (Brackhoz, kissé gunyosan mosolyogva):
Egész áldott nap azon töpreng Tesman, hogy miből
fogunk megélni.

Tesman: Szent isten! — Hiszen mi arról a
szegény Ejlert Lövborgról beszélünk, — te!

Hedda (gyors pillantást vet rá): Ah úgy? (Beleül
a karosszékekbe s közönyös hangon kérdi.) Hát azzal
mi van?

Tesman: Na, — az örökségét már bizonyára
régén elpazarolta. És új könyvet sem írhat minden esz-
tendőben. Tessék? Na, — komolyan kérdelem hát, mi
lesz most már belőle?

Brack: Ami azt illeti, arról mesélhetnék önnek
valamit.

Tesman: Nos?

Brack: Ne feledje, vannak Lövborgnak rokonai,
akik meglehetősen befolyásosak.

Tesman: Ah — azok a rokonok, — hiszen azok,
sajnos, már rég egészen elfordultak tőle.

Brack: Volt idő, hogy benne látták a család
reményét.

Tesman: Igen, valamikor. De azt ő maga ját-
szotta el.

Hedda: Ki tudja? (Elmosolyodik.) Hiszen oda-fönn Elvstedéknél ujja teremődött —

Brack: Aztán meg az a könyv, amelylyel feltűnt —

Tesman: Igen, igen, — adná Isten, hogy igazán akadna valami segítsége. Éppen most irtam neki. Te, Hedda, meghívtam, jöjjön el ma este hozzánk.

Brack: De, kedves barátom, önnek ma az én aggregéncécómon kell megjelennie. Hiszen még tegnap a hajóállomáson megígérte nekem.

Tesman: Nos?

Hedda: Erről megfeledeztél, Tesman?

Tesman: Bizony, csodálatosan megfeledeztem.

Brack: Egyébként egészen nyugodt lehet, — nem jön ez el!

Tesman: Mért gondolja? Tessék?

Brack (kissé habozva, fölkel és kezét a szék támlájának támasztja): Kedves Tesman —. És ön is, asszonyom —. Nem bírom a lelkemre venni, hogy önök tájékozatlanok maradjanak olyasvalami felől, ami —, ami —

Tesman: Ami Ejlertre vonatkozik?

Brack: Mindkettőjükre. Rá is, önre is.

Tesman: De, kedves asszesszor, beszéljen hát, beszéljen!

Brack: Elő kell készülnie arra, hogy kinevezése esetleg nem következik el oly hamar, mint ahogy óhajtja és várja.

Tesman (izgatottan fölugrik): Közbejött valami? Tessék?

Brack: Az állás betöltése elvégre bizonyos versenytől is függővé tehető.

Tesman: Versenytől? Képzeld, Hedda!

Hedda (még jobban hátra dől a széken): Ah, — látod — látod!

Tesman: De hát kivel kellene versenyeznem?! Talán csak nem azzal a —

Brack: De bizony azzal. — Ej! Lert Lövborggal.

Tesman (összezsapja kezét): Nem, nem, — az teljesen hihetetlen! Tiszta lehetetlenség. Tessék?

Brack: Hm, — azért bizony mégis megélhetjük még?

Tesman: De, kedves Brack asszesszor, — hiszen azzal már a leghihetlenebb nembánomságot tanusítanak ellenem. (Karjával hadonászva.) Mert — gondolja meg csak — hiszen én nő ember vagyok. Hiszen mink, Hedda meg én, kinevezésemre számítva keltünk egybe. Utaztunk drága pénzen. Kölcsönt vettünk föl még Julie nénitől is. Szent Isten! — hiszen megígérték kinevezésemet! Tessék?

Brack: Na, na, na, — bizonyára ki is nevezik majd. De csak a mérkőzés után.

Hedda (mozdulatlanul a támlásszékekben): Hallod-e, Tesman, — az egészen sportszerű lesz!

Tesman: De kedves Hedda, hogyan veheted ezt így közömbösen?!

Hedda (mint előbb): Dehogyan is veszem úgy. Valóban a legkiváncsiabban lesem az eredményt.

Brack: Bármelyik eset következne is be, asszonyom, jó, hogy már most tudja, mint áll az ügy. Ugy értem, — mielőtt még nekilátna ama kis bevásárlásoknak, amelyekkel, mint hallom, fenyegetőzik.

Hedda: Az semmit sem változtathat itt.

Brack: Vagy úgy! Az már más. Isten önnel! (Tesmanhoz.) Délutáni sétám végeztével majd eljövök önért.

Tesman: Ah, helyes, helyes, — azt sem tudom már, hol a fejem.

Hedda (hátradőlten, kezét odanyújtja Bracknak): Isten vele, kedves asszesszor! Viszontlátásra mielőbb!

Brack: Köszönöm az engedelmet. Isten önnel! Isten önnel!

Tesman (az ajtóig kíséri): Isten vele, kedves asszesszor! És ne vegye ám rossz néven —

(Brack az előszobaajtón el.)

Tesman (végigmegy a szobán): Óh Hedda, — valóban nem volna szabad belemerészkedni a kalandok honába. Tessék?

Hedda (ránéz és mosolyog): Te azt cselekszed?

Tesman: Nos hidd meg, — elvégre tagadhatatlan, — bizony kalandos dolog volt csak úgy pusztá reménységre megházasodni, berendezkedni.

Hedda: Ebben igazad lehet.

Tesman: No, azért a kedves meghitt hajlékunk mégis csak megvan, Hedda! Gondold meg, — a hajlék, amelyről kettesben annyit álmodoztunk. Amelyért rajongtunk, — hogy úgy mondjam. Tessék?

Hedda (lassan, fáradtan, föláll): A megállapodás az volt, hogy társadalmi életet élünk majd. Házat víszünk!

Tesman: Istenem, hiszen persze hogy az volt. — És én mennyire örültem is annak! Képzeld, — téged, mint a ház asszonyát ott látnom kiválasztott meghívottak körében! — Tessék? — Hajh-hajh — egyelőre tehát magunkra kell maradnunk szép türelmesen, Hedda. Legföljebb Julle nénit láthatjuk vendégünkül olykor. — Oh pedig, de más dolgodnak kellett volna lenni, —

Hedda: Mindenekelőtt persze nem kapom meg tehát a livrés inast!

Tesman: Jaj, bizony nem, — sajnos. Hogy inast tartsunk, — arról most, látod, szó sem lehet.

Hedda: És a hátras lovat, amit meg kellett volna kapnom —

Tesman (ijedten): A hátras lovat!

Hedda: — arra most persze még csak gondolnom sem szabad!

Tesman: Nem, nem — Isten ments! — hisz az csak természetes!

Hedda (föl s alá jár a szobában): No — de valamim azért mindenesetre mégis csak van, hogy közbe-közbe fölviduljak.

Tesman (örömtől sugárzó arccal): Óh — hála istennek! És vajjon mi az, Hedda? Tessék?

Hedda (a küszöbről vissza néz rá, fojtott gunygyal): A pisztolyaim, — Jörgen.

Tesman (rémülten): A pisztolyok!

Hedda (hideg tekintettel): Gabler tábornok pisztolyai.

(A hátsó szobán át balra el.)

Tesman (az ajtóhoz siet s utána kiált): De az isten szerelméért, — édes Hedda, — hadd békén azokat a veszedelmes szerszámokat. Az én kedvemért, Hedda! Tessék?

MÁSODIK FELVONÁS

(Tesmanék szobája, amely nagyrészt olyan, mint volt az első felvonásban, csak a zongora nincs már ott s helyén elegáns kis íróasztal áll, könyvespolccal. Balra, a divány előtt kis asztal. A bokréták nagyrésze már eltűnt. Elvstedné bokrétája a nagyobbik asztalon áll, az előtérben. Idő: délután.)

(Hedda, aki most fogadó ruhát visel, egyedül van a szobában. A nyitott üvegajtó közelében áll s písz-tolyt tölt. Az íróasztalon, pisztolyládában még egy, ugyan-olyan pisztoly látható.)

Hedda (kinéz a kertbe s lekiált): Jó napot, másodszor is, asszesszor ur!

Brack asszesszor (némi távolságból, odalentről): Hasonlóképpen, nagyságos asszony!

Hedda (megemeli a pisztolyt és céloz): Most lelövöm magát, Brack asszesszor ur!

Brack (fölkiált a kertből): Ne, — ne, — ne! Ne célozzon hát oly pontosan egyenest reám!

Hedda: Így jár, aki rejtett utakon bujkál. (Lő.)

Brack (közelebből): Hát megbolondult?!

Hedda: Jaj istenem, — eltaláltam talán?

Brack (még mindig kívül): Hagyja el az ilyen dőre tréfálkozást!

Hedda: Jöjjön be hát, asszesszor ur!

(Brack asszesszor férfiestélyre öltözötten, karján könnyű felöltő, belép az üvegajtón))

Brack: Teringette, — hát még mindig hódol ennek a sportnak?! Mire lövöldöz tulajdonképen?

Hedda: Oh — csak úgy állok itt s belelövök a kék semmiségbe.

Brack (gyöngéden kiveszi kezéből a pisztolyt): Engedje meg, nagyságos asszony. (Megnézi a fegyvert.) Ah ezt — ezt jól ismerem. (Körülnéz.) Hol is van a szekrényke? Itt. (Beleteszi a pisztolyt s rácsukja a födelet.) Mára hát ebből a tréfából elég.

Hedda: De hát, mit gondol, mit kezdhettem volna?

Brack: Nem voltak látogatói?

Hedda (beteszi az üvegajtót): Egyetlen egy sem. Jó ismerőseink még bizonyára mind a vidéken vannak.

Brack: És ráadásul még talán Tesman sincs itthon.

Hedda (az íróasztalnál; a pisztolytartót a fiókba zárja): Nincs. Mihelyt megebédelt, mindjárt elszaladt a néneihez. Önt nem várta oly korán.

Brack: Hm, — gondolhattam volna. Ez bizony részemről nagy ostobaság volt.

Hedda (fejét hátra fordítja s ránéz): Mért ostobaság?

Brack: Nos, — ha tudtam volna, akkor nem most jövök, hanem kissé — még korábban.

Hedda (végigmegy a szobán): Csakhogy akkor meg éppen senkit sem talált volna itt. Mert asztalbon-tás után szobámba zárkóztam, hogy átöltözzem.

Brack: S nincs azon az ajtón valami kicsike kis hasadék, amelyen keresztül tárgyalhattunk volna?

Hedda: Hiszen ön elfelejtett ilyesmit is csináltatni rá.

Brack: Ez is nagy ostobaság volt részemről.

Hedda: Nos, akkor hát itt kell most letelepednünk szépen. És várunk. Mert Tesman bizonyára nem jön meg egyhamar.

Brack: Hát, hát — isten látja lelkemet — nem türelmetlenkedem.

(Hedda a divány sarkába ül; Brack a felöltőjét a legközelebb álló szék hátára teszi s leül. Kalapját azonban a kezében tartja. Rövid szünet. Egymásra néznek.)

Hedda: Nos?

Brack (hasonló hangon): Nos?

Hedda: Én kérdeztem elsőnek.

Brack (kissé előre hajol): Akkor hát kissé hadd szórakozzunk szép kellemesen, Hedda asszonyom.

Hedda (még jobban hátratámaszkodik): Nem rémlik úgy önnek, mintha egész örökkévalóság volna már, hogy legutóbb beszélgettünk egymással? Mert azt a tegnapi pár szót és a ma reggelit, azt csak nem számíthatom.

Brack: Így — egyedül? Négyszemközt?

Hedda: Igen. Körülbelül

Brack: Minden istenadta napon az volt a vágyam, bárcsak szerencsésen visszatérne, itthon volna már.

Hedda: És én az egész idő alatt valóban szintén csak erre vágyakoztam.

Brack: Maga? Igazán, Hedda asszony? Pedig én azt hittem, hogy egész útján csodásan mulatott.

Hedda: Az ám! Csak higgye hát!

Brack: De hiszen Tesman mindig azt irta.

Hedda: Ah, ő! Mert ő persze nem ismer szebb dolgot a világon, mint könyvtárakat végigkotorászni. És leülni és vén pergaméneket másolni — vagy egyéb ilyest.

Brack (kissé kajánul): Na, — hiszen elvégre ez volna a hivatása e földön. Legalább részben.

Hedda: Igaz. És ezen persze —. De én! Ah; higgye meg, kedves asszesszor, — én szörnyen unatkoztam!

Brack (részvétellel): Valóban úgy érzi — egészen komolyan?

Hedda: Nos, hiszen azt ön amugyis gondolhatja —? Teljes hét hónapon egyetlen oly emberrel sem találkozni, aki bármi keveset is tudna a mi köreink felől! És akivel a mi dolgainkról lehetne beszélni.

Brack: Bizony, bizony, — azt én is nagyon megsínyleném.

Hedda: És aztán, ami a legtűrhetetlenebb —

Brack: Nos?

Hedda: — mindig, örökösen együtt lenni valakivel — egyre ugyanavval. —

Brack (helyeslőn bólint): Későn és korán, — igen. Képzem, — minden lehető időben.

Hedda: Mondtam: mindig, örökösen.

Brack: Igen-igen. De hát mégis azt hinném, hogy ezzel a mi derénk Tesmanunkkal —

Hedda: Tesman — szakember, kedves barátom.

Brack: Kétségtelenül.

Hedda: És szakemberekkel utazni egyáltalán nem élvezet. Legalább nem tartós élvezet.

Brack: Még azzal a szakemberrel sem, akit szeret?

Hedda: Huh, -- ugyan ne használja ezt a maszatos szót!

Brack (megütközve): Hogy értsem ezt, Hedda asszony?

Hedda (félíg nevetve, félíg boszusan): Próbálna meg csak egyszer! Ne hallhatna egyebet, csak kultur-históriáról való elmélkedést — későn és korán —

Brack: Mindig, örökösen —

Hedda: Igen, — igen, — igen! Aztán meg azt a másik dolgot — a háziiparról a középkorban. — Az már igazán a légeslegborzalmasabb.

Brack (fürkészőn nézi): De mondja csak, kérem, — tulajdonképen, mint is magyarázhassam meg magamnak akkor, hogy —

Hedda: Hogy belőlem és Jörgen Tesmanból egy pár lett, nemde?

Brack: Hát igen, mondjuk úgy.

Hedda: Szent Isten, — hát maga azt oly különösnek találja?

Brack: Igen is meg nem is, — Hedda asszony.

Hedda: Én bizony belefáradtam a táncba, kedves asszesszor. Időm letelt. (Kissé megrezzen.) Brr... — Nem azt talán mégsem merem mondani. Gondolni sem!

Brack: Ilyesmire egész bizonyosan még csak oka sincs.

Hedda: Oh, — okom —. (Mintegy kémkedve nézi.) És Jörgen Tesman, — azt mégis csak el kell ismerni, minden tekintetben korrekt ember.

Brack: Épp oly korrekt, amily szolid. Az már szentigaz!

Hedda: És valami kiváltképen kómikus tulajdonságot sem tudok észrevenni rajta. Őri tud talán?

Brack: Kómikusat? Ne-em, — azt éppen nem mondhatom —

Hedda: Nos hát! De szörnyen szorgalmas gyűjtőnek csak mindenesetre elismeri. — S akkor még sem lehetetlen, hogy idő multával majd sokra viszi.

Brack (kissé bizonytalanul néz rá): Azt hittem, önnek is az volt a véleménye róla, ami a többieké, mindenkié, hogy valóban kiváló ember lesz belőle.

Hedda (fáradt kifejezéssel): Igen, az volt a véleményem. És mivel ő mindenképen, teljes erejéből az én életem gondviselője akart lenni, — nem tudom, ezt mért ne fogadtam volna el!

Brack: Szó sincs róla. — Erről az oldaláról tekintve az ügyet —

Hedda: Hiszen ez mégis csak több volt, mint amivel többi imádóm biztatott, kedves asszesszor ur.

Brack (nevet): Kérem, én természetesen a többiért, mindért helyt nem állhatok. De ami engem illet, azt jól tudja, hogy én mindig tiszteletteljes tartózkodással viseltetem a házasság kötelékeivel szemben. Már ugy nagy általánosságban, Hedda asszony.

Hedda (tréfásan): No hiszen magához igazán nem fűztem reményeket.

Brack: Az én egyetlen vágyam: bizonyos meghitt társaskör, ahol jó tanácscsal, tettel szolgálhatok s ahol szabadon járhatok — ki és be — kipróbált jóbarátként —

Hedda: Már mint a férj jó barátjaként, — nemde?

Brack (meghajlik): Őszintén megvallva, — már csak inkább a háziasszonyéként. — De aztán mindjárt mint a férje is, magától értetődően. Tudja, — afféle afféle, — mondjuk háromszög-viszonylat, — az alapján véve az összes tényezők részére fölötte előnyös.

Hedda: Valóban, az egész uton vajmi gyakran éreztem hiányát a harmadik valakinek. Eh, — úgy négyszemközt ülni abban a kocsifülkében —

Brack: Nos szerencsére tul van már a nász-
uton —

Hedda (fejét rázza): Ez az ut még hosszú —
nagyon hosszú lehet. Utazásomnak még csak első álló-
másaig értem.

Brack: Nos, ilyenkor az ember kiszáll kissé. És
egy kis szabad mozgást élvez, asszonyom.

Hedda: Én sohsem szállok ki.

Brack: Igazán nem?

Hedda: Nem, mert mindig van valaki, aki —

Brack (nevetve): Aki az embernek a lábára néz,
nemde azt akarta mondani.

Hedda: Igen, azt.

Brack: No, de édes istenem —

Hedda (elutasító kézmozdulattal): Ilyesmi nem kell
nekem. — Akkor már inkább csak ülök tovább is ott,
ahol éppen vagyok. Kettesben.

Brack: Na, de a párocskához egyszer csak be-
száll valaki harmadik.

Hedda: Lássá, — az már egészen más!

Brack: Valami kipróbált, megértő jóbarát —

Hedda: — aki minden körülmények közt élénken
mulattató —

Brack: — és legkisebb porcikájában sem szak-
ember?

Hedda (hallhatóan nagyot lélekszik): Az persze
megkönnyebbülést jelent.

Brack (hallván, hogy nyílik az előszoba ajtaja,
lopva odapillant): Kész a háromszög.

Hedda (halkan): És a vonat megy tovább.

(Tesman, szürke utcai ruhában, fején puha nemez-
kalap, jön az előszoba felől. Nagy halmaz kötetlen köny-
vet hoz hóna alatt és füzetek a zsebeiben is.)

Tesman (a sarokpamlag előtt álló asztalhoz megy): Tyűh! — az ember igazán kimelegszik, — mire mindezt idecipeli! — (Leteszi a könyveket.) Valósággal izzadok, Hedda! Ejnye, lám, lám, — hát itt van már kedves asszesszor ur. Tessék? Berte nem is említette.

Brack (fölkel): A kerten át jöttem.

Hedda: Miféle könyvek ezek, amiket behoztál?

Tesman (csak áll és lapoz): Néhány új szakmunka, amire nagy szükségem van.

Hedda: Szakmunka?

Brack: Persze, szakmunkák, nagyságos asszony.

(Brack és Hedda jelentős pillantást váltanak.)

Hedda: Még több szakmunkára is lesz szükséged?

Tesman: Bizony, kedves Hedda, abból soha sincs elég. Az embernek elvégre figyelemmel kell kísérnie sok mindent, amit irnak és kinyomatnak.

Hedda: Kell! Bizonyára kell!

Tesman (keresgél a könyvek közt): És nézz csak ide, — látod, beszereztem ám Lövborg új könyvét is. (Átadja Heddának.) Nem volna-e kedved elolvasni, Hedda? Tessék?

Hedda: Nem. Köszönöm. Vagy — mégis, talán később.

Tesman: Utközben már lapoztam benne kissé.

Brack: No és mit mondhat róla — mint szakember?

Tesman: Azt mondom, hogy csodálatos, mennyire higgadt munka! Így ő azelőtt sohasem írt. (Főlnyalábolja a könyveket.) De most hadd vigyem be ezt az egész históriát oda. Mindezt föl vágni — micsoda élvezet lesz! — Aztán meg át is kell öltöznöm még. (Brackhoz.) Remélem, nem kell azonnal indulnunk. Tessék?

Brack: Oh ments' isten, — ráérünk arra még.

Tesman: Akkor hát nem sietek. (Indul a könyvekkel, de az ajtóban megáll s visszafordul.) Igaz, Hedda, — Julie néni ma este nem jön el hozzád.

Hedda: Nem? Talán a kalaphistória miatt?

Tesman: Ah, szó sincs róla. Hogyan is tenetsz föl Julie néniről olyat! Gondold meg csak —! Hanem Rina néni oly szörnyen rosszul van, tudod.

Hedda: De hiszen mindig úgy van.

Tesman: Igen, csak hogy ma különösképen súlyos az állapota a szegény teremtésnek.

Hedda: Na akkor illik is, hogy a másik ott maradjon mellette. Én majd csak megleszek.

Tesman: Hanem el sem képzeled, hogy Julie nének mindamellett mekkora volt az öröme, — amiért hogy te a nászutunkon oly virulón meggyarapodtál.

Hedda (fölkel, halkán): Oh — örökké ezek a nénikék!

Tesman: Tessék?

Hedda (az üvegajtóhoz megy): Semmi.

Tesman: Nos hát!

(A hátsó szobán át jobbra el.)

Brack: Miféle kalap az, amiről beszéltek?

Hedda: Ah, Tesman kisasszonygyal esett itt némi kellemetlenség ma reggel. Levette volt a kalapját és rátette oda arra a székre. (Brackra pillant és mosolyog.) Én meg aztán úgy beszéltem a kalapról, mintha azt hinném, hogy a cselédünké.

Brack (ingatja fejét): De kedves jó Hedda asszony, hogyan is bánthatta meg úgy azt a tisztas, öreg hölgyet?

Hedda (idegesen, végig megy a szobán): Hát tudja, az ilyesmi úgy jön rám, hogy szinte észre sem

veszem. És aztán nem bírok az ingernek ellentállni. (A kályha mellett álló támlásszékbe veti magát.) Oh magam sem tudom, hogyan magyarázzam ezt.

Brack (a támlásszék mögött): Nem boldog tulajdonképen, — ez az egész.

Hedda (maga elé bámul): Valóban nem tudom, miért is kellene boldognak lennem. Talán ön tudná megmondani nekem?

Brack: Nos, — többek között azért, mert hiszen íme a magáé az a hajlék, amelyet annyira kívánt magának.

Hedda (ránéz s nevet): Ön is elhitte azt a kívánság-mesét?

Brack: Hát nem úgy volt?

Hedda: Nem, — azaz éppen csak valamennyire.

Brack: Még pedig?

Hedda: Még pedig ennyire: Mult nyáron a háziestékről mindig Tesmannal kísértettem haza magamat —

Brack: Sajnos — nekem egészen más utra kellett térnem.

Hedda: Igaz. Maga persze más utakon járt az elmúlt nyáron.

Brack (nevet): Szégyelje magát, Hedda asszony! — Nos — maga és Tesman tehát —

Hedda: Igen, Tesman és én tehát egy este erre haladtunk. És Tesman, szegény, zavarában nem tudott hova lenni. Semmi sem jutott eszébe, amiről beszélgethettünk volna. Megsajnálтам hát a tudós férfiut —

Brack: Maga? Igazán? Hm —

Hedda: Igen, igazán. És akkor — hogy kellemetlen helyzetéből kisegitsem — akkor eléggé könnyelműen azt mondtam, hogy nagy kedvem volna itt ebben a villában lakni.

Brack: Csak ennyit mondott neki?

Hedda: Akkor este csak ennyit.

Brack: De aztán, később?

Hedda: Persze. Könnyelműségemnek következményei voltak, kedves asszesszor.

Brack: Sajnos — könnyelműségeinknek többnyire van következményök, Hedda asszony.

Hedda: Nagyon köszönöm. A Falk-villáért való rajongásban tehát Jörgen Tesman és én a legteljesebb együttérzéssel fortunk össze, lássa. Ez vezetett eljegyzésre és házasságra és nászutra és mit tudom én mire. Bizony-bizony, kedves asszesszor ur, — ki mint veti ágyát — majd mit mondanék...

Brack: No, ez pompás! És alapjában talán nem is vette komolyan ezt az egész históriát?

Hedda: Nem. Isten a tanum, hogy nem.

Brack: De hát most?! Amikor már mindent oly kedvessé rendeztünk el a maga számára itt?

Hedda: Huh, — úgy érzem, mintha az összes szobákban levendula és szárított rózsák szaga fojtogatna. — De ezt a szagot talán Julie néni hozta.

Brack (nevet): Nem, akkor már inkább azt hiszem, hogy még a megboldogult tanácsosné után maradt.

Hedda: Igen, valami enyészetes az itt. Ilyen illatu a bálbokréta — másnap. (Kezét hátul a nyakán összekulcsolja, hátradől a székben s úgy nézi Brackot.) Ah, kedves asszesszor, — el sem képzelheti, mily szörnyen öl majd engem itt künn az unalom.

Brack: Hát lehetséges-e, hogy az élet ne juttatna valami föladatot önnek is, Hedda asszony?

Hedda: Föladatot, amelynek valami csábja volna?

Brack: Persze, főként olyat.

Hedda: Isten tudja, miféle föladat lehetne az. Gondoltam már néha arra is — (abba hagyja.) De bizonyára az is lehetetlen.

Brack: Ki tudja? Hadd hallom.

Hedda: Ha Tesmant rábirhatnám, hogy a politikára adja magát —

Brack (nevet): Tesman? No, hallja kérem, — ami politikaféle, az ő neki sehogy, de sehogy sem kényere.

Hedda: Azt bizony meghiszem. — De hátha mégis belekényszeríteném.

Brack: Nos — mit érne vele? Mikor egyáltalán nem arra való. Minek akarná belekényszeríteni?

Hedda: Mert unatkozom, — vegye már tudomásul! (Némi szünet multán.) Hát egészen lehetetlennek gondolja, hogy Tesmanból miniszter lehessen?

Brack: Hm — lássa, kedves Hedda asszony, — hogy azzá lehessen, legelőször is annyira-mennyire gazdag embernek kellene lennie.

Hedda (türelmétvesztetten föláll): Ez az! Ezek a nyomoruságos körülmények, amelyekbe belekeveredtem —! (Végigmegy a szobán.) És éppen ezek silányítják az életet oly szánalmassá, — oly valósággal nevetségessé! — Igen ez az!

Brack: Én azt hiszem, a hiba másban rejlik.

Hedda: De hát miiben?

Brack: Magának még sohasem volt valami, afféle isten igazában föleszméltető élménye.

Hedda: Hogy semmi megpróbáltatás nem ért még, ugy érti?

Brack: Igen, mondhatjuk egészen helyesen ugy is. Ám ez most esetleg bekövetkezhetik.

Hedda (hátraszegi fejét): Ah, ön annak az együgyű tanári kinevezésnek a viszontagságaira gondol. De

az csak a Tesman dolga marad. Erre az ügyre én még csak egy árva gondolatot sem pazarolok.

Brack: Nos, hagyjuk hát ezt! De ha most már az, — amit — úgy magasabb stílusban — komoly és — és felelősséggel járó kíváncsúnak nevezhetnék — ha az környékezné meg? — (Mosolyog.) Uj kíváncsún, kicsi Hedda asszony.

Hedda (haragosan): Hallgasson! Effélét soksem fog megérni!

Brack (óvatosan): Majd egy év múlva még beszélünk erről — vagy tán hamarabb is.

Hedda (kurtán): Nincs hajlamom ilyesmire, asszeszszor. Velem senki se közöljön ily kíváncsúságokat.

Brack: Nem volna hajlama — mint a legtöbb asszonynak, — oly hivatásra, amely —?

Hedda (az üvegajtó mellől): Ah, hallgasson, — ha mondom! — Néha olyasmit érzek, hogy csak egyetlen valamire van hajlamom e világban.

Brack (közeledik hozzá): És az, ha szabad kérdezniem —?

Hedda (kitenkint): Belehalni az unalomba! Most hát tudja már. (Megfordul, a hátsó szoba felé tekint és nevet.) Persze, igen helyes! Itt a professzorunk.

Brack (halkan, óvón): Na, na, na, — Hedda asszony!

(Tesman, társaságba való öltözetben, kalappal s keztyűvel kezében, jön jobbról, a hátsó szobán át.)

Tesman: Hedda, — Ejljert Lövborgtól nem érkezett tagadó válasz? Tessék?

Hedda: Nem.

Tesman: No akkor, meglásd, mindjárt itt lesz ő.

Brack: Igazán azt hiszi, hogy eljön?

Tesman: Eljön, bizonyosra veszem. Mert hiszen az csak mind üres terefere, amit ön ma reggel mesélt.

Brack: Ugy?

Tesman: Igen is, legalább Julle néni azt mondta, a világért sem hiszi, hogy Lövborg valaha is az utamban állna. No lássa!

Brack: Hát, hisz akkor rendben van minden.

Tesman (kalapját, keztyűjét egy jobb felől álló székre teszi): De az érkezésére mégis várakoznom kell, ameddig ön megengedi.

Brack: Bőven ráérünk még. Hisz hozzám hét óránál vagy nyolcadfélnél előbb senki sem érkezik.

Tesman: Akkor hát addig Heddát szórakoztathatjuk. Ugy várjuk meg. Tessék?

Hedda (Brack felöltőjét és kalapját a sarokpamlagra teszi át): S a legrosszabb esetben elvégre Lövborg ur is itt maradhat nálam.

Brack (a kabátját és kalapját maga akarja elhelyezni): De kérem, nagyságos asszony! — És mit gondol legrosszabb esetnek?

Hedda: Ha Lövborg urnak nem volna kedve önnel és Tesmannal tartani.

Tesman (tétovázón néz rá): De kedves Hedda, — azt hiszed, illő dolog volna itt maradnia nálad? Tessék? Ne feledd, hogy Julle néni nem jöhet.

Hedda: Nem. De Elvstedné jön. S akkor hármasban teázunk.

Tesman: Igaz, látod, úgy már lehet!

Brack (mosolyog): S ez volna az ő számára a legegészségesebb megoldás is talán.

Hedda: Mennyiben?

Brack: Istenem, nagyságos asszony, hiszen hány-szor megróttá már kegyed az én kis legénycécóimat! Ezek — úgy mondta mindig — kizárólag csak igazán szilárdelvű férfinépek valók.

Hedda: De hiszen Lövborg ur most eléggé szilárdelvű férfi már. Megtért bűnös —

(Berte jön az előszoba felől.)

Berte: Nagyságos asszony, egy ur van itt, aki be szeretne jönni. —

Hedda: Engedje be.

Tesman (halkan): Bizonyos, hogy ő. Látod!

(Ejlert Lövborg jön az előszobán át. Karcsu, szikár. Egykoru Tesmannal, de idősebbnek és kissé kiéltnek látszik. Haja, szakálla, sötétbarna; arca hosszukás és sápadt; csak a pofacsont tájékán egy-egy piros folt. Elegáns, fekete, egészen új látogató ruhát visel. Kezében cylinder és sötét keztyű. Az ajtó közelében megáll s hirtelen meghajlik. Kissé zavartnak látszik.)

Tesman (elébe megy s megrázza kezét): Kedves Ejlert, — mégis csak viszontlátjuk hát végre egymást!

Lövborg (halk hangon beszél): Köszönöm leveledet, fiam. (Heddához közeledik.) Szabad önnel is kezet szoritanom, nagyságos asszony?

Hedda (megragadja a feléje nyújtott kezét): Isten hozta, Lövborg ur. (Kézmozdulattal.) Nem tudom, az urak —?

Lövborg (könnyedén meghajlik): Brack asszesz-szor ur, ha nem csalódom.

Brack (szintugy): Van szerencsém. Több évvel ez-előtt —

Tesman (Lövborghoz, miközben kezét annak vállára teszi): És most itt egészen úgy kell ám érezned magadat, mintha otthon volnál, Ejlert. Igaz-e Hedda? — Hiszen megint a városban akarsz letelepedni, mint hallom?! Tessék?

Lövborg: Az a szándékom.

Tesman: No, az okos is. Te, hallgass csak ide, — beszereztem az új könyvedet. De őszintén megvallva, az elolvasására nem bírtam még időt szakítani.

Lövborg: E fáradtságtól bizvást megkímélheted magadat.

Tesman: Mért gondolod?

Lövborg: Mert komolyabb értéke nincs.

Tesman: No hallod — és te mondd ezt?

Brack: De hiszen óriásilag dicsérik, úgy tudom.

Lövborg: Ez volt az, amit akartam. S azért bírtam meg a könyvet úgy, hogy mindenki a hivedhessen.

Brack: Nagyon okosan.

Tesman: De hát kedves Ejler —!

Lövborg: Mert meg akarom kísérteni most, hogy újra állást vivjak ki magamnak. Hogy előről kezdjem.

Tesman (kissé megzavarodottan): Ilyen módon akarsz hát? Tessék?

Lövborg (mosolyog, leteszi kalapját s kabátja zsebéből papirosba burkolt csomagot húz ki.) De ha majd ez jön itt, — Jörgen Tesman, — ezt olvasd te el! Mert ez az igazi. Az, amiben benne van az én egész valóm.

Tesman: Ugy? És mi az tulajdonképen?

Lövborg: A folytatás.

Tesman: A folytatás? Minek a folytatása?

Lövborg: A könyvemé.

Tesman: Az újé?

Lövborg: Természetesen.

Tesman: De, kedves Ejler, hiszen az már a mi korunkig nyúlt!

Lövborg: Ugy van. Ez itt pedig tárgyalja a jövőt!

Tesman: A jövőt?! De, jószágos isten, hiszen arról még semmit sem tudunk.

Lövborg: Semmit. De azért mégis csak lehet róla egy s más mondani valónk. (Főlnyitja a csomagot.) Ebből majd megláthatod! —

Tesman: De hiszen nem a te írásod ez.

Lövborg: Tollba mondtam. (Lapoz a papirosokban.) A munka két részből áll. Az első szól a jövő kulturhatalmairól. És itt a második — (még tovább lapoz) ez szól a jövő kulturfejléményeiről.

Tesman: Különös! Ilyesmiről írni, — nekem sohsem juthatna eszembe!

Hedda (az üvegajtónál; ujjjaival dobol az üvegen.) Hm —. Nem — nem.

Lövborg (a kéziratot a borítékba dugja s a csomagot az asztalra teszi): Magammal hoztam, mert ma este olvasnék egyetmást belőle neked.

Tesman: Bizony, te, az roppant kedves volna. De ma este —? (Brackra néz.) Igazán nem tudom harmadjában, hogyan ejthetnők módját —

Lövborg: Na, hát majd máskor. Hisz nem oly sietős.

Brack: Említeni akartam már, Lövborg ur, — ma este egy kis férfimulatság lesz nálam. Főként Tesman tiszteletére, hisz érti —

Lövborg (a kalapja felé pillant): Oh — akkor hát nem alkalmatlankodom tovább —

Brack: De hallgasson meg hát. Nem szerencsételtethetne megjelenésével ön is?

Lövborg (kurtán és határozottan): Nem. Azt nem tehetem. A meghívást nagyon köszönöm.

Brack: Eh, mit! Ugyan jöjjön el hát! Csak kisebb válogatott társaság leszünk. És meghiheti, »élénk«

lesz a hangulat — mint Hed — mint Tesman urasszony szokta mondani.

Lövbörg: Nem vonom kétségbe. De mindazonáltal —

Brack: De hiszen magával hozhatná a kéziratát s ott nálam olvashatna belőle Tesmannak. Van szobám elég.

Tesman: Igen, látod, Ejlert, — azt csak megtehetné! Tessék?

Hedda (közbelép): De, kedves barátom, ha Lövbörg ur hát egyáltalán nem akar! Bizonyosra veszem, hogy Lövbörg ur már csak inkább itt marad és velem vacsorál.

Lövbörg (ránéz): Önnel, nagyságos asszony?

Hedda: És Elvstedné asszonynyal.

Lövbörg: Ah — (Odavetve.) Futólag találkoztam ma délbén vele.

Hedda: Ugy? Ide fog jönni. És ép azért szükséges is, hogy ön itt maradjon, Lövbörg ur. Mert különben senkije sincs, aki őt hazakisérje majd.

Lövbörg: Az igaz. Köszönöm, nagyságos asszony, — helyes, akkor hát maradok.

Hedda: Még csak a lányunknak hadd adok egy s más utasítást —

(Az előszoba ajtajához megy és csönget. Berte jön. Hedda halkán beszél vele és a hátsó szobába mutat. Berte biccent a fejével és megint kimegy.)

Tesman (ezalatt Lövbörghöz): Te, Ejlert, — ez a te dolgod itt a jövőről, — nemde ez az a téma, — amelyet előadásaid során fejtegetni akarsz.

Lövbörg: Ez.

Tesman: Mert a könyvkereskedésben hallottam, hogy ősszel itt egész sor előadást akarsz tartani.

Lövborg: Az a szándékom. Nem szabad rossz néven vened, Tesman!

Tesman: Óh ments' isten! Hanem —?

Lövborg: Hiszen értem, hogy ez némiképen utadat szegi.

Tesman (csüggedten): Ah, hiszen csak nem kívánhatom, hogy te énmiattam —

Lövborg: De bevárom, míg megkapod a kinevezésedet.

Tesman: Megvárod! Igen, de — de nem akarsz-e hát versenypályázni velem? Tessék?

Lövborg: Nem. Én csak legyőzni akarlak. A közvéleményben.

Tesman: De hisz akkor Julle néninek — biz' Isten — mégis csak igaza volt. Óh hogyne — hiszen tudtam én azt jól! Hedda! Látod-e, Ejlertnek esze ágában sincs a mi utunkba állni.

Hedda (kurtán): A »mi« utunkba? Engem hagyj ki, kérek!

(A hátsó szobába megy, ahol Berte poharakkal és palackokkal megrakott tálcát tesz az asztalra. Hedda helyeslőn biccent fejével s újra az előtérbe jön. Berta kimegy.)

Tesman (ugyanakkor): De hát ön, kedves aszszesszor, — mit szól ön hozzá? Tessék?

Brack: Na, hát én csak azt mondom, — győzelem és dicsőség, — hm, — csakugyan csodaszép dolog lehet —

Tesman: Az, mindenesetre az. De azért —

Hedda (hideg mosollyal nézi Tesmant): Ugy veszem észre, olyanformán állsz itt, mint akit villámcsapás ért.

Tesman: Hát — körülbelül úgy, — magam is csaknem azt hiszem —

Brack: De hiszen zivatar is volt ám az, ami elvonult fölöttünk, Tesmanné urasszony.

Hedda (a hátsó szoba felé mutat): Tessék, sétáljanak át talán az urak s hajtsanak föl egy pohár hideg puncsot.

Brack (az órájára néz): Bucsupohárkát? Nos, biz az csöppet sem megvetendő dolog.

Tesman: Kitűnő lesz, Hedda! Nagyon kitűnő. Ily szabad, könnyed hangulatban, amilyen most az enyém —

Hedda: Kérem, kérem, ön is, Lövborg ur.

Lövborg (szabadkozva): Én nem. Köszönöm. Én nem kérek.

Brack: Édes istenem, — de hiszen a hideg puncs nem méreg, ha jól tudom.

Lövborg: Tán mégsem mindenkinek nem az.

Hedda: Hát majd elszórakoztatom én addig Lövborg urat.

Tesman: Igen, igen, kedves Hedda, légy szives. (Tesman és Brack a hátsó szobába mennek, leülnek, puncsot isznak, cigarettáznak és élénken társalognak közben. Lövborg megáll a kályhánál, Hedda az íróasztalhoz megy.)

Hedda (kissé emelt hangon): Hadd mutassak néhány fényképet önnek, ha nincs ellenére. Tesman és én ugyanis — hazautaztunkban kis kerülővel Tirolba is ellátogattunk.

(A divány előtt álló asztalkára egy albumot visz s a divány sarkába ül. Lövborg közelebb megy hozzá, megáll s ránéz. Aztán széket von baloldalt melléje s leül háttal a hátsó szobának.)

Hedda (felnyitja az albumot): Nézze csak ezt a hegycsoportot, Lövborg ur! Ez itt az Ortler. Tesman alája írta. Ime: Az Ortlercsoport Meránban.

Lövborg (aki szemét le nem vette Heddáról; halkan és lassan): Hedda — Gabler.

Hedda (lopva gyors pillantást vet rá): Na! Csit!

Lövborg (halkan ismétli): Hedda Gabler!

Hedda (belenéz az albumba): Igen, az volt a nevem előbb. Annak idején, — amikor mi ketten jó ismerősök voltunk.

Lövborg: S ezentul — s az egész életre — le kell hát szoknom arról, hogy azt mondjam: Hedda Gabler.

Hedda (tovább lapoz): Ugy van, le kell szoknia. S úgy vélem, jó lenne, ha ebben még idejekorán gyakorlódnék. Mennél előbb, annál jobb, azt hiszem.

Lövborg (haragos fölháborodás hangján): Hedda Gabler férjnél? Még pedig Jörgen Tesmannak a neje!

Hedda: Hát bizony — úgy van az.

Lövborg: Oh Hedda, Hedda — mint sülyedhettél ennyire?!

Hedda (rosszalón néz rá): Nos? Szót se erről!

Lövborg: Hogyan érted? Miről?

(Tesman bejön és a diványnak tart.)

Hedda (hallja, hogy jön, közömbösen szól): És ez itt, Lövborg ur, ez itt az Ampezzovölgy egy részlete. Nézze csak ezeket a hegycsúcokat. (Barátságosan pillant föl Tesmanra.) Mondd csak, mi is ezeknek a különös csucsoknak a neve?

Tesman: Hadd lám. Ah, hiszen ezek itt a dolomitok.

Hedda: Csakugyan! — ezek itt a dolomitok, Lövborg ur.

Tesman: Te, Hedda — csak azt akartam kérdezni, ne állítsunk-e mégis tán egy kis puncsot ide? Legalább neked. Tessék?

Hedda: Nagyon kedves. Kérlek. És tán valami süteményt is.

Tesman: Cigaretta nem tetszik?

Hedda: Nem.

Tesman: Jó.

(A hátsó szobába megy s jobbra el. Brack a hátsó szobában ül s időnkint figyeli Heddát és Lövborgot.)

Lövborg (fojtott hangon, mint előbb): Felelj hát most, Hedda, hogyan tehetted ezt?

Hedda (látszólag az album nézésébe elmerülten): Ha folytatja a tegezést, hát nem beszélek magával többé.

Lövborg: Akkor sem mondhatom a »te«-szót, ha egyedül vagyunk?

Hedda: Akkor sem. Gondolni — nem bánom — gondolhatja. De mondania nem szabad.

Lövborg: Ah, értem. Ilyesmi — tördöfészként éri szerelmét — Jörgen Tesman iránt.

Hedda (lopva rápillant s mosolyog): Szerelem? Csakugyan pompásakat tud mondani!

Lövborg: Tehát nem szerelem?

Hedda: De nem is valami hűtlenséggféle. Arról tudni sem akarok!

Lövborg: Hedda! Csak erre az egy kérdésemre feleljen —

Hedda: Csit!

(Tesman tálcát hozva jön a hátsó szobából.)

Tesman: Így ni! Itt a sok jóféleség! (A tálcát az asztalra teszi.)

Hedda: Mért szolgálsz te föl?

Tesman (tölt a poharakba): Hát csak, mert különös nagy kedvem telik benne, hogy kiszolgáljalak, Hedda.

Hedda: De most mind a két pohárba töltöttél. Pedig hiszen Lövborg ur nem akar —

Tesman: Jó, jó, — de Elvstedné urasszony mindjárt itt lesz.

Hedda: Igaz, persze — Elvstedné —

Tesman: Megfeledkeztél róla? Tessék?

Hedda: Ugy belemerültünk itt ebbe. (Mutatja neki az egyik képét.) Emlékszel még erre a kis falura?

Tesman: Ah, az volt az, ott a Brenner-szoros alatt! Az, amelyikben úgy-e, meg is háltunk —

Hedda: És ahol arra a nagy nyaraló-társaságra bukkantunk.

Tesman: Persze — az volt az. Képzeld csak, ha te is velünk lettél volna, Ejler! Tessék? (Megint bemegy Brackhoz.)

Lövborg: Csak erre az egyre feleljen hát, Hedda —

Hedda: Nos?

Lövborg: A hozzám való vonatkozásában sem volt szerelem? Abban sem volt — még csak lehelete — még csak csilláma sem a szerelemnek?

Hedda: Ah, hogy mi is volt az tulajdonképen? Nekem úgy rémlik, mintha mi ketten afféle jó bajtársak lettünk volna. Két igazán meghitt jó barát. (Mosolyog.) Maga különösen nyiltszívű volt.

Lövborg: Az voltam, mert hisz kegyed akarta.

Hedda: Ha visszagondolok rá — hát volt abban, úgy érzem, — valami szép, valami csábos, — valami bátor — ebben a titkos meghittségben, — ebben a

bajtársi frigyben, amelyről senki emberfiának sejtelve sem volt.

Lövborg: Nemde, igazam van, Hedda? Hát nem volt az úgy? Ha délutánonkint fellátogattam édes apjához —. És a tábornok ott ült hátul az ablaknál — ujságot olvasva — és háttal nekünk —

Hedda: És mi ketten a sarokdiványon —

Lövborg: Mindig ugyanabba a képeslapba elmerültem —

Hedda: Igen, efféle album hiányában.

Lövborg: Igen, Hedda, — és ha én aztán gyóntam önnek —! Ha elmondtam magamról, amit rólam akkor más senki sem tudott. Ha ott ültem s megvallottam, hogy napokat, éjeket tomboltam át. — Hogy tomboltam szüntelen! — Oh Hedda, micsoda hatalma volt az kegyednek, amely kényszerített mindezt megvallanom?

Hedda: Gondolja, volt olyan hatalmam?

Lövborg: Hiszen mi más magyarázatát leljem a dolognak? És az a sok — az a sok burkolt kérdés, amit hozzám intézett —

Hedda: És amit ön oly pompásan megértett —

Lövborg: Hogy olyasmiket kérdezhetett. Egészen elfogulatlanul.

Hedda: Burkoltan, ha megengedi.

Lövborg: Igen, de mégis elfogulatlanul. Hogy kikérdezgethetett engem olyan — olyan dolgok felől!

Hedda: És hogy ön felelni tudott, Lövborg ur!

Lövborg: Hát hiszen ez az épen, amit nem bírok fölérni észszel — most utólagosan. De mondja meg hát nekem, Hedda, nem volt mégis szerelem a mélyén ennek a viszonynak? Nem volt-e benne valami vágy-féle a maga részéről, hogy tisztára mosson engem, — ha töredelmekkel magához menekedtem. Nem volt-e az?

Hedda: Nem, nem egészen.

Lövborg: Mi ösztökélte hát?

Hedda: Hát oly megmagyarázhatatlannak tartja, hogy egy fiatal lány — amennyire így lehet — teljes titokban —

Lövborg: Nos?

Hedda: Hogy az ember szeretne bekandikálni egy világba, amelyről —

Lövborg: Amelyről? —

Hedda: Amelyről mi bizonyosat sem szabad tudnia.

Lövborg: Ez volt hát az ok?

Hedda: Ez is. Ez is — mondhatnám.

Lövborg: Bajtársi frigy a szerelem vágyában!
De hát legalább ez mért nem lehetett tartós?

Hedda: Annak egyedül ön volt az oka.

Lövborg: Kegyed szakított velem.

Hedda: Igen, amikor fenyegetett már a veszély, hogy valóság osonhatna e viszonyba. Szégyelje magát, Lövborg, hogyan lehetett lelke ennyire megfélemedezni magáról az ön — az ön elfogulatlan bajtársával szemben.

Lövborg (összeszorítja kezét): Ah, mért nem bánt el velem! Mért hogy le nem lőtt akkor, ahogy megfenyegetett!

Hedda: Annyira félek a botránytól!

Lövborg: Bizony, Hedda, alapjában véve gyáva ám kegyed.

Hedda: Borzasztóan gyáva. (Kézleggyintéssel.) De hiszen ez csak szerencséje volt önnek. Azóta már oly szépen megvigasztalódott odafön Elvstedéknél.

Lövborg: Tudom, mit sugott meg önnek Thea.

Hedda: Ön pedig talán mi kettőnk felől sugott meg neki valamit.

Lövborg: Egyetlen szőnyit sem. Hogy olyasmit megértsen, ahhoz ostoba.

Hedda: Ostoba?

Lövborg: Efféle dolgokban ostoba.

Hedda: És én gyáva vagyok. (Közelebb hajol hozzá anélkül, hogy szemébe nézne s halkan szól:) De most hadd sugok meg önnek valamit!

Lövborg (feszült figyelemmel): Nos?

Hedda: Ha nem volt meg a merszem, hogy le-
lőjem önt —

Lövborg: Igen?!

Hedda: — hát nem az volt a legnagyobb gyáva-
ságom — akkor este.

Lövborg (Pillanatig ránéz, megérti a dolgot és szenvedélyesen suttogva szól): Ah, Hedda! Hedda Gabler! Most csillan elém barátságunk rejtett mélyéből valami —! Mégis csak izzott az az életösztön benned —

Hedda (halkan, szigorú pillantással): Vigyázzon magára! Olyasmit ne gondoljon!

(Sötétedni kezdett. Berte kívülről föltárja az előszoba ajtaját.)

Hedda (összecsukja az albumot s mosolyogva kiált): No végre! kedves Thea, — gyere hát be már!

(Elvstedné bejön az előszobából. Látogató öltözetben. Az ajtó bezárul mögötte.)

Hedda (a divány sarkába támaszkodva feléje tárja karját): Bájos Thea, — el sem képzeled, mennyire vártalak!

(Elvstedné átmenőben könnyed köszöntéssel üdvözlí a hátsó szobában ülő urakat, aztán az asztalhoz megy s kezét nyújtja Heddának. Lövborg fölkelt. Ő és Elvstedné némán, fejbiccentéssel üdvözlí egymást.)

Elvstedné: Mégis jó lenne tán bemennem s uraddal pár szót váltanom?!

Hedda: Ah, minek! Azok ketten csak hadd üljenek ott! Ugyis nemsokára mennek.

Elvstedné: Mennek?

Hedda: Igen, valami dáridóra készülnek.

Elvstedné (gyorsan Lövborghez): De ön csak nem?

Lövborg: Nem.

Hedda: Lövborg ur — ő itt marad velünk.

Elvstedné (széket fog és Lövborg mellé akar ülni): Óh be szép itt.

Hedda: Megállj csak, kis Thea! Nem oda! Te szépen itt ülsz majd mellettem. Én hadd legyek közepben köztetek!

Elvstedné: Jó, ahogy te akarod! (Megkerüli az asztalt s jobbra ül Hedda mellé a diványra.)

Lövborg (visszaül a székre; kis szünet multán Heddához): Nem bájos látvány-e ez az asszony?

Hedda (könnyeden simit egyet a Thea haján): Csak látvány?

Lövborg! Igen. Mert mi ketten — ő meg én — mi egymásnak igazán bajtársai vagyunk. Mi egymásban föltétlenül hiszünk. És ép azért úgy tudunk ám elüldögelni egymás mellett s oly elfogulatlanul beszélni egymással —

Hedda: Burkolatlanul, Lövborg ur?

Lövborg: Nos —

Elvstedné (halkan, Heddához simulva): Óh, mily boldog is vagyok, Hedda! Képzeld csak, — azt szokta mondani, hogy meg is ihlettem őt.

Hedda (ránéz, elmosolyodik): Igazán, fiacskám, azt szokta mondani?!

Lövborg: S tette is micsoda bátorsága van, Tesmanné asszony!

Elvstedné: Ah, istenem, — bátorságom, nekem?

Lövborg: Határtalan bátorsága, — amikor a bajtársról van szó.

Hedda: Jaj, bátorság, — az, az! Ha az embernek bátorsága lenne!

Lövborg: Nos, mit gondol, — mi lenne akkor?

Hedda: Akkor tán mégis végig lehetne élni az életet! (Hirtelen más hangba csap át.) De most, kedves Thea, — most egy pohár jó hideg puncsot kell innod.

Elvstedné: Köszönöm, nem kérek. Ilyesmit sohasem iszom.

Hedda: De ön, Lövborg ur, csak mégis talán?

Lövborg: Köszönöm, én sem.

Elvstedné: Nem, ő sem.

Hedda (merően néz rá): Akkor sem, ha akarom?

Lövborg: Hiába minden!

Hedda: Nekem, szegénynek, hát semmi hatalmam sincs magán?

Lövborg: Nincs, e tekintetben.

Hedda: De komolyan mondom, azt hiszem, mégis csak meg kellene tennie. Saját maga miatt!

Elvstedné: De Hedda —!

Lövborg: Hogyan értsem?

Hedda: Vagy, helyesebben, az emberek miatt!

Lövborg: Ugy?

Hedda: Az emberek máskülönben könnyen gondolhatnak olyasmit, hogy ön — tulajdonképen — nem épen elfogulatlan — nem épen valami biztos maga-maga felől.

Elvstedné (halkan): Ugyan dehogy is, Hedda —!

Lövborg: Az emberek én miattam ugyan gondolhatnak rólam, amit akarnak, — egyelőre.

Elvstедné (örömmel): Bizony, ugyebár!

Hedda: Brack asszesszor az imént egészen határozottan vettem észre.

Lövborg: Vajjon mit?

Hedda: Oly gunyosan mosolygott, hogy ön odabenn nem mert melléjük ülni az asztalhoz.

Lövborg: Hogy nem mertem? Hisz csak természetes, hogy szivesebben maradtam itt kegyeddel beszélgetni.

Elvstедné: Valóban, ez csak nagyon természetes, Hedda!

Hedda: De ezt mégsem sejthette az asszessor. S azt is láttam, hogy félrebiggyesztette ajkát és Tessmannal titkos pillantást váltott, amikor ön nem mert vállalkozni, hogy abban a jámbor kis mulatságban részt vegyen velök.

Lövborg: Nem mertem. Ön azt hangoztatja, hogy nem mertem?

Hedda: Én nem. De Brack asszessor nyilván úgy értelmezi.

Lövborg: Hadd értelmezze!

Hedda: Ön hát nem tart velök?

Lövborg: Én itt maradok önnél és Théánál.

Elvstедné: Persze, Hedda, — hisz csak gondolhatod!

Hedda (mosolyog és helyeslően biccent Lövborg felé): Tehát igazán megingathatatlan. Szilárd elvhűség örök időkre! Helyes. A férfi ilyen legyen! (Elvstедnéhez fordul és dédelgeti.) Na, nem mondtam-e ma reggel, mikor oly dult lélekkel érkezéél ide —

Lövborg (megdöbbenve): Dult lélekkel?

Elvstедné (ijedten): Hedda — Hedda —!

Hedda: Most hát meggyőződhetél! Egészen fölösleges oly halálos aggodalommal szaladgálnod — (Abbahagyva.) No hát! Most már mindhárman felélénkülhetünk.

Lövborg (megremegett): Ah, — mit jelentsen ez, Tesmanné asszony?

Elvstedné: Istenem, istenem, Hedda! Miket beszélsz te itt. Miket művelsz te itt!

Hedda: Csöndesebben! Ott ül az az utálatos asszesszor és ide figyel.

Lövborg: Hát halálos aggodalomban. Enmiattam.

Elvstedné (halkan siránkozva): Oh Hedda, mily boldogtalanná is tettél most engem!

Lövborg (egy ideig merőn néz rá. Arca eltorzult): Ez volt hát a bajtárs belémvetett, elfogulatlan hite?

Elvstedné (esdően): De kedves jó barátom, hallgass meg hát előbb —!

Lövborg (az egyik puncscsal telt poharat magasra emeli és halkan, rekedt hangon szól): Egészségedre, Thea!

(Fölhajtja a poharat, leteszi s fogja a másikat.)

Elvstedné (halkan): Oh Hedda, Hedda, — hogy akarhattad ezt?!

Hedda: Akarhattam? Én akarhattam? Elment az eszed?

Lövborg: És a kegyed egészségére is, Tesmanné asszony! Köszönöm őszinteségét. Eljen az igazság!

(Megissza az italt és újra tölteni akar.)

Hedda (kezét a karjára teszi): Ugy, — most már ne többet! Ne feledje, hogy társaságba kell mennie.

Elvstedné: Nem, nem, nem!

Hedda: Csit. Azok odabenn le nem veszik rólad a szemüket.

Lövborg (leteszi a poharat): Nos, Thea, — de most már egyszer légy őszinte ám —

Elvstedné: Az leszek!

Lövborg: Tudott arról Elvsted, hogy te utánam utazol?

Elvstedné (kezét tördeli): Ah, Hedda, — hallod, mit kérdez?

Lövborg: Ugy beszéltétek meg, te meg ő, hogy ideutazol a városba és rám lesel? Tán maga Elvsted beszélt erre rá? Lám, lám, — persze megint kellenék neki az irodájában. Vagy talán a kártyaasztalnál érezte hiányomat?

Elvstedné (halkan, kinosan): Oh, Lövborg, Lövborg —!

Lövborg (poharat ragad és tölteni akar): A vén előljáró is éljen!

Hedda (tiltón): Elég volt már! Ne feledje, mennyire kell még valahova s Tesmannak felolvasnia.

Lövborg (nyugodtan leteszi a poharat): Az bizony ostobaság volt részemről, Thea. Már mint az a föltevés. Ne vedd hát zokon, te kedves, kedves bajtárs! Majd meglátod, — te is, mások is — meglásátok, hogy én, ha süllyedtem is valamikor, de —. Most megint felküzdöttem magamat! A te segítségeddel, Thea.

Elvstedné (sugárzó örömmel): Oh, istennek hála és dicsőség —!

(Brack közben órájára nézett. Ő és Tesman fölkelnek és átjönnek a szalonba.)

Brack (veszi kalapját és felöltőjét): Nagyságos asszony, — a mi óránk ütött.

Hedda: Az bizony ütött.

Lövborg (föláll): Az enyém is, asszesszor ur.

Elvstedné (halkan és kérőn): Ah, Lövborg, — ne menj!

Hedda (karon csipi): Meghallják.

Elvstedné (halkan): Jaj!

Lövborg (Brackhoz): Volt oly szives meghívni engem.

Brack: Na, hát mégis eljön.

Lövborg: Igen, ha megengedi.

Brack: Rendkívül megörvendeztet.

Lövborg (a boritékba zárt iratcsomót magához veszi s így szól Tesmanhoz): Egyet-mást ugyanis szeretnék megmutatni neked, mielőtt nyomdába adom.

Tesman: Látod, ez igazán szép! — De kedves Hedda, ki fogja most már Elvstedné asszonyt hazaki sérti? Tessék?

Hedda: Ah, majd csak eligazítjuk azt.

Lövborg (a hölgyekre néz): Elvstedné asszony. — én természetesen visszatérek, eljövök Önért. (Közelebb lép) Ugy tiz óra táján, — Tesmanné asszony, — megfelel az Önnek?

Hedda: Megfelel, hogyne. — Nagyszerűen megfelel.

Tesman: Na, akkor minden rendben volna. De engem, Hedda, ne várj ám vissza oly korán!

Hedda: Oh, te, kedvesem, te csak maradj, ameddig — ameddig csak akarsz!

Elvstedné (elfojtott aggódással): Lövborg ur, — én önt hát bévárom itt.

Lövborg (kalapját fogva): Magától értetődik, nagyságos asszony.

Brack: Helyes! Indul hát kéjvonatunk, uraim. Remélem, élénk lesz a hangulat, mint bizonyos szép asszony szokta mondani.

Hedda: Ah, lehetne csak az a bizonyos szép asszony láthatatlanul jelen — !

Brack: Mért láthatatlanul?

Hedda: Hogy az önök hamisítatlan élénkségéből láthatna valamit, asszesszor ur!

Brack (nevet): Azt bizony a szép asszonynak már csak mégsem tanácsolnám.

Tesman (szintén nevet): No hallod, Hedda! — Igazán nagyszerű vagy! Lám, lám.

Brack: Tehát alászolgája, alászolgája, hölgyeim!

Lövborg (bucsuzásul meghajtja magát): Tehát tiz óra táján.

(Brack, Lövborg és Tesman, ki az előszobán. Ugyanekkor jön Berte a hátsó szobából, égő lámpát hoz, amelyet a szalonasztalra tesz; aztán ugyanazon az uton vissza kimegy.)

Elvstedné (fölkelt s nyugtalanul megy végig a szobán): Hedda, Hedda, — mi lesz még mindebből!

Hedda: Tizkor — hát eljön. Máris mintha látnám. Jön — venyigekoszorus fejjel. Csupa tűz, csupa öröm —

Elvstedné: Ah, volna csak úgy!

Hedda: És akkor, — látod, akkor — újra uralkodik magán. Akkor szabad ember egy egész életre!

Elvstedné: Óh istenem, — hisz igaz, — csak úgy jönne, ahogy te képezed.

Hedda: Ugy jön majd, nem máskép. (Fölkel s közeledik Elvstednéhez.) Te csak kételkedjél hát benne, ha úgy tartja kedved. Én hiszek benne. És ime — majd meglátjuk —

Elvstedné: Te valamiben töröd a fejedet, Hedda!

Hedda: Természetesen. Egyetlenegyszer életemben azt akarom, hogy hatalmam legyen egy embersors fölött.

Elvstedné: Hát nincsen?

Hedda: Nincs és sohasem volt.

Elvstedné: De hát az uradéé fölött?

Hedda: No hiszen érdemes is volna! Oh tudnád csak megérteni, mennyire szegény vagyok én. És neked meg szabad oly gazdagnak lenned! (Szenvedélyesen átkarolja.) Azt hiszem, mégis csak lepörzsölöm én még a te hajadat.

Elvstedné: Eressz! Eressz el! Félek tőled, Hedda!

Berte (az ajtó nyílásában): A tea az asztalon van odaát az ebédlőben, nagyságos asszony.

Hedda: Jó. Megyünk.

Elvstedné: Nem, nem, nem! Inkább egyedül megyek haza. Most nyomban.

Hedda: Bolondság! Előbb teázzál, te kis bohó. És aztán — tizkor — itt lesz Ejler Lövborg — venyigekoszorus fejjel.

(Csaknem erőszakkal vonja Elvstednét az ajtó felé)

HARMADIK FELVONÁS

(Tesmanék szobája. A nyitott ajtó függönye összevonva. Az üvegajtóé is. A lámpa, melyre ernyő borul, félig lecsúfolva ég az asztalon. A kályhában, melynek ajtaja nyitva, tűz volt, de már csak hunyorog.)

(Elvstedné nagykendőbe burkolózva, lábát zsámolyon pihentetve, a kályha közelében a karosszékekben ül hátradőlve. Hedda felöltözötten fekszik a diványon s alszik, takaró van rajta.)

Elvstedné (szünet múltán hirtelen fölegyenesedik a székekben s merőn figyel. Aztán visszahanyatlik s halkán, siránkozva szól): Még sem! — Óh, istenem, — még sem!

(Berte jön, óvatosan közeledik az előszoba felől, kezében levél.)

Elvstedné (hátrafordul s kíváncsian kérdi): Nos — volt itt valaki?

Berte (halkán): Igenis, ép most hozta egy leány ezt a levelet.

Elvstedné (sebtén, kingujtja kezét): Levelet! Adj! ide!

Berte: Nem, kérem, ez a doktor urnak szól, nagyságos asszony.

Elvstedné: Vagy úgy!

Berte: Tesmanné nagyságos asszony cselédje volt, aki hozta. Ide teszem, az asztalra.

Elvstedné: Jó, tegye oda.

Berte (leteszi a levelet): Bizonyosan jobb lesz, ha eloltom a lámpát. Füstöl.

Elvstedné: Oltsa el. Ugyanis virrad mindjárt.

Berte (a lámpát eloltva): Már meg is virradt ám, nagyságos asszony.

Elvstedné: Ah, világos nappal! S még sem jöttek haza — !

Berte: Jaj, istenem, hiszen gondoltam én mindjárt, hogy nem lesz az máskép.

Elvstedné: Gondolta?

Berte: Hát persze, mihelyt láttam, hogy bizonyos uriember megint itt van a városban —. És hogy velök van. Hát kérem, hiszen arról az uriemberről valamikor már ép eleget hallottunk ám!

Elvstedné: Ne beszéljen olyan hangosan. Fölébreszti a nagyságos asszonyt.

Berte (a divány felé tekint s nagyot sóhajt): Jaj, istenem, — hadd aludjon csak, szegény. Tegyek még a tűzre?

Elvstedné: Köszönöm. Én miattam ne.

Berte: No jó!

(Csöndesen el az előszoba ajtaján.)

Hedda (az ajtócsukódásra fölébred s fölpillant): Mi az? —

Elvstedné: Csak a lány volt —

Hedda (körülnéz): Ah, itt — ! Igen, most már értem — (Felül a diványon, nyújtózik és megdörzsöli a szemét) Hány óra most, Thea?

Elvstedné (az órára néz): Hét óra mult.

Hedda: Mikor jött haza Tesman?

Elvstedné: Még nincs itthon.

Hedda: Még nincs itthon?

Elvstedné (fölkel): Még egyik sem jött meg.

Hedda: És mi itt ültünk, virrasztottunk, vártunk, egyfolytában négyig —

Elvstedné (a kezét fördeli): S hogy vártam őt.

Hedda (ásit s kezét a szája elé tartva szól): Csakugyan — ettől megkimélhettük volna magunkat.

Elvstedné: Aludtál még kicsit?

Hedda: Oh, aludtam. Azt hiszem, egészen jól aludtam. Te nem?

Elvstedné: Pillanatig sem. Nem bírtam, Hedda. Teljes lehetetlenség volt.

Hedda (fölkel és odamegy hozzá): Nos, nos, nos! Hiszen aggódásra semmi ok. Tudom én már, hogyan függ az egybe.

Elvstedné: Mit gondolsz hát? Megmondhatod nekem?

Hedda: No hát az a céció ott az asszesszornál bizonyára szörnyen hosszúra nyúlt —

Elvstedné: Ah, istenem, persze, — bizonyára úgy volt. De hát mégis —

Hedda: Aztán meg, látod, aztán Tesman bizonyára nem akart már hazajönni, becsöngetni, minket föl-lármázni oly késő éjszaka. (Nevet.) Talán nem is óhajtott úgy mutatkozni — úgy közvetlenül a jeles dáridó után.

Elvstedné: De kedvesem, hát hova mehetett volna akkor? —

Hedda: Bizonyára a nénjeihez ment föl s ott feküdt le aludni. Hiszen a régi szobája még lakatlan.

Elvstedné: Nem, azokhoz nem mehetett. Ép az imént hoztak neki onnan levelet, Tesman kisasszonytól. Ott van az asztalon.

Hedda: Ugy? (Nézi az irást) Igen, csakugyan, a Julle néni kezeirása. Na, akkor hát Tesman az asszesszor-

nál maradt. És Lövborg, az ott ül — venyigekoszorus fejjel — és olvas.

Elvstedné: Ah, Hedda, amit te itt beszélsz, magad sem hiszed el.

Hedda: Igazán nagy csacsi vagy ám, Thea!

Elvstedné: Sajnos, csakugyan, az vagyok.

Hedda: S mily holtfáradtnak látszol!

Elvstedné: Valóban holtfáradt is vagyok.

Hedda: Nos, ép azért, fogadj hát szót nekem. Eredj szobámba s feküdjél ágyba küssé.

Elvstedné: Oh nem, nem, — hiszen hogyan is alhatnám!

Hedda: De bizony alszol majd.

Elvstedné: Az ám, de a te urad most már minden pillanatban megjöhet. S akkor azonnal tudnom kell —

Hedda: Majd szólok én neked, ha megjön.

Elvstedné: Megigéred ezt, Hedda?

Hedda: Megigérem. Megbízhatol bennem. Most csak eredj és aludjál addig.

Elvstedné: Nagyon köszönöm. Megkísérlem hát, sikerül-e?

(A hátsó szobán át kimegy.)

(Hedda az üvegajtóhoz megy s félrehuzza a függönyt. A nappal teljes világossága önti el a szobát. Hedda aztán az íróasztalról kis kézitükört vesz föl, belenéz és rendbe szedi haját. Majd az előszoba ajtajához megy s megnyomja a csengő gombját.)

(Kisvártatva megjelenik az ajtóban Berte.)

Berte: Parancsol a nagyságos asszony?

Hedda: Kérem, tegyen még a tüzre. Fázom.

Berte: Jesszusom, — no mindjárt meleg lesz itt!

(Összekaparja a parazsat s fát tesz rá.)

Berte (megszakítja munkáját s figyel): Ép most szólt a kapucsengő, nagyságos asszony.

Hedda: Menjen hát s nyisson kaput. A tüzet majd megrakom én.

Berte: Mindjárt meggyul az. (El, az előszobaajtón.)

(Hedda letérdel a zsámolyra s néhány hasábot tesz a tüzre.)

(Pár pillanat múlva jön Tesman az előszoba felől. Fáradtnak s meglehetősen komolynak látszik. Lábujjhegyen jön a küszöbig s a függönyök közt akar átsurranni.)

Hedda (a kályhánál, föl sem pillantva): Jó reggelt!

Tesman (megfordul): Hedda! (Közelebb jön) Dehát az isten szent szerelméért — te már oly korán fönn vagy! Tessék?

Hedda: Igen, ma reggel ugyancsak korán keltem.

Tesman: Pedig én egészen bizonyosra vettem, hogy még az ágyban vagy és alszol! Képzeld csak, Hedda!

Hedda: Ne beszélj oly hangosan. Elvstedné asszony az én szobámban fekszik..

Tesman: Elvstedné hát itt töltötte az éjszakát?

Hedda: Hát hiszen egyikőtök sem jött érte.

Tesman: Biz', az már igaz!

Hedda (beteszi a kályhaajtót s fölkel): Nos, jó mulatság esett az asszesszornál?

Tesman: Aggódtál miattam? Tessék?

Hedda: Nem. Azt már csak nem teszem. De kérdeztelek, mulattál-e jól?

Tesman: Oh igen, jól mulattam. Elvégre egyszer — mért ne? De különösen most kezdetben — hogy úgy mondjam. — Ejlert felolvasott nekem. Tudniillik tulkorán érkezünk — teljes egy órával, — képzeld! És Bracknak

még egy s más rendezni valója is volt. Addig hát Ejlert olvasott nekem.

Hedda (jobbfelel az asztalhoz ül): Nos, — hadd hallom hát —

Tesman (egy taburettre ül, a kályha mellé): Bizony te el sem képzelheted, Hedda, micsoda mű lesz az! Kétségtelenül egyike a legcsodálatosabbaknak, amiket valaha irtak. Képzeld csak!

Hedda: Jó, jó, — az nem érdekel.

Tesman: Hadd vallok meg valamit neked, Hedda. Ejlert felolvasása közben engem csuf érzés fogott el.

Hedda: Csuf érzés?

Tesman: Ott ültem s irigyeltem Ejlertet, hogy olyasmit tudott irni. Képzeld, Hedda!

Hedda: Jó, jó, — hisz képelem már!

Tesman: S aztán az a tudat, hogy ő — akkora tehetséggel, amilyen az övé, — sajnos, mégis csak javithatatlan marad.

Hedda: Ugy érted, hogy merészebb életkedv lobog benne, mint másokban?

Tesman: Istenem, hát bizony az élvezetben sehogys tud mértéket tartani.

Hedda: No és mivé fejlődött végül a dolog?

Tesman: Bizony, szinte ugy rémlik, az ő mulatását bizvást bakhanáliának is nevezhetném, Hedda.

Hedda: Venyigekoszorus volt a feje?

Tesman: Venyigekoszorus? Nem, olyasmit nem láttam. De hosszú, zavaros beszéddel valami női lényt köszöntött fel, aki, ugymond, megihletője volt.

Hedda: Megnevezte?

Tesman: Nem, azt nem tette. De nem tudok mást gondolni, bizonyára Elvstedné volt az illető. Csak figyeld meg őket.

Hedda: No, — és hol váltál el tőle?

Tesman: Hazajövet. Együtt indultunk, — már mint sereghajtók. És Brack is velünk jött, hogy friss levegőt szivjon. És akkor aztán, tudod, akkor aztán elhatároztuk, hogy Ejlerdet a szállására kísérjük. Mert tudod, az a sok a jóból igazán megártott neki.

Hedda: Az bizony meglehet.

Tesman: De ami aztán történt, Hedda, az a csodálatos! Azaz jobban mondva: az elszomorító. Ah, — szinte szégyenlem — Ejlerd helyett szégyenlem — még elmondani is —

Hedda: Nos, mi az hát?

Tesman: Ahogy mentünk mendegéltünk, tudod, én történetesen kissé elmaradtam. Csak úgy egy-két percre, — képzeld!

Hedda: Igen, igen, — az isten áldjon meg — és —

Tesman: És ahogy a többieket utolérni igyekszem, — tudod, mit találok az uton? Tessék?

Hedda: Már hogy tudjam azt én?

Tesman: De, hallod, senki emberfiának se mondd meg, Hedda! Igérd meg ezt nekem, Ejlerd érdekében. (Papirba göngyölt csomagot vesz ki kabátja zsebéből.) Képzeld csak, — ezt találtam ott!

Hedda: Nem az a csomag ez, amely tegnap volt nála?

Tesman: Persze, hogy az! Az ő naggyértékű, pótolhatatlan teljes kézírata! És ezt vesztette el utközben — anélkül, hogy észrevette volna. Képzeld csak, Hedda! Mennyire elszomorító —

Hedda: De hát miért nem adtad neki mindjárt vissza a csomagot?

Tesman: Azt csak nem tehettem, — olyan állapotban, amilyenben ő volt —

Hedda: Szóltál valakinek arról, hogy megtaláltad?

Tesman: Nem. És arról nem is szabad, senkinek sem szabad tudnia.

Hedda: És azután miről beszéltél vele?

Tesman: Hát tudod, nem is volt már alkalmam aztán beszélni vele. Mert ahogy a városba érkeztünk, ő — másod- vagy harmadmagával megugrott tőlünk. Képzeld!

Hedda: Ugy? Azok hát bizonyára a szállására kísérték.

Tesman: Bizonyára, legalább azt hiszem. És Brack is a maga útjára ment.

Hedda: És hol kóboroltál te azóta?

Tesman: Én és még néhányan, mi az egyik vidám cimbora tanyájára mentünk s ott ittuk meg a reggeli kávénkat. Azaz jobban mondva, a vacsora után valót. Tessék? De mihelyt kissé megpihentem, hogy Ej-lert is, a szegény fickó, kialudta magát, hát azonnal ellátogatok hozzá s átadom neki ezt.

Hedda (az iratcsomó felé nyul): Nem, — ne add oda! Legalább ne mindjárt. Hadd olvasom el előbb.

Tesman: Nem, édes, kedves Hedda, azt isten ugyse' nem engedhetem.

Hedda: Te nem engedheted?

Tesman: Nem, — mert mégis csak képzelheted, mennyire kétségbeesik majd, ha fölébred és a kéziratot nem találja. Ugyanis nincs másolata, tudod. Maga mondta nekem.

Hedda: (fürkészően néz rá): Hát nem írható meg az ilyesmi újra? Még egyszer?

Tesman: Nem. Az, nem hiszem, hogy sikerülne. Mert — tudod — az ihlet —

Hedda: Igen, igen, — (csak úgy odavetve.) Ah, igaz is, — leveled van itt.

Tesman: Tudod —!

Hedda (átadja a levelet): Korán reggel érkezett.

Tesman: Julle nénitől, te! Mi lehet ez? (Az iratcsomót a másik taburettre teszi, felbontja a levelet, átnyújtja s felugrik.) Ah Hedda, — azt írja, hogy szegény Rina néni a végét járja.

Hedda: Hiszen az előrelátható volt.

Tesman: És ha még mint élő akarom látni, hát siessek. Tüstént átugrom hozzájuk.

Hedda (mosolyt nyom el): Még te ugrani is akarsz?

Tesman: Óh kedves jó Hedda, — ha rá tudnád szólni magadat, hogy velem jöjj. Képzeld csak!

Hedda (fölkel s fáradtan és elutasítón mondja): Nem, nem, — ne kívánj ilyesmit tőlem. Nem akarok látni betegséget, halált. Kimélj meg mindentől, ami viszáztaszító.

Tesman: Hát, istenem —! (Ide-oda megy.) A kapom —? A kabátom —? Vagy úgy, az előszobában! Legalább hadd remélhetném, hogy későn nem érkezem, Hedda. Tessék?

Hedda: Szaladj, ugorj hát —

(Az előszoba ajtajában megjelenik Berte.)

Berte: Brack asszesszor ur van odakünn s kérdezteti, bejöhet-e?

Tesman: Ilyenkor! Nem, most lehetetlen, most nem fogadhatom.

Hedda: De én igen. (Bertéhez.) Kéretem az asszessor urat.

(Berte el.)

Hedda (sebten, suttogva): A csomagot, Tesman! (Elkapja a taburetről.)

Tesman: Igaz, add ide!

Hedda: Nem, nem, majd megőrzöm addig. (Az íróasztalhoz megy és a könyves rekeszbe dugja. Tesman, nagy sietségében, nem tudja a keztyűt felhuzni.)

(Brack asszesszor jön az előszoba felől.)

Hedda (feléje biccent): No, maga valóban hajnal madara!

Brack: Ugyebár? (Tesmanhoz.) Hát ön már újra el?

Tesman: Bizony nagyon sürgősen a nénémhez kell mennem. Képzelve csak, — a szegény beteg, az már halálán van.

Brack: Ah, isten irgalmazz, komolyan? De akkor ne tartóztassa magát miattam! Ennyire komoly pillanatban —

Tesman: Bizony, csakugyan sietnem is kell már. Isten önnel! Isten veled! (Az előszoba-ajtón elrohan.)

Hedda (közelebb megy Brackhoz): Ma éjjel, nemde, tulságosan is élénk volt a hangulatuk, asszesszor ur?

Brack: Csakugyan. Én még nem bujhattam ki a tegnapi ruhámból, Hedda asszony.

Hedda: Maga sem?

Brack: Nem bizony; úgy nézhet rám. De mit beszélt hát Tesman ennek az éjszakának az élményeiről?

Hedda: Ah, csak unalmasságot. Csak azt, hogy valamelyiküknek a tanyáján voltak és ott kávé-t ittak.

Brack: Erről a kávé-tivornyáról már hallottam. Ejltet Lövborg persze ott már nem volt velök, úgy tudom.

Hedda: Nem, azt akkor már a szállására vitték.

Brack: Tesman is?

Hedda: Nem. Mások néhányan, úgy mondta.

Brack (mosolyog): Jörgen Tesman csakugyan jámbor, gyanutlan lélek, Hedda asszony!

Hedda: A jó Isten tudja. De hát talán nincs valami rendben?

Brack: Biz ez nem egészen tiszta sor.

Hedda: Na, üljünk le hát, kedves asszesszor. Ugy jobban mesélhet.

(Hedda az asztalhoz ül balra, Brack az asztal hosszánti feléhez, Hedda közelébe.)

Hedda: Nos? Tehát!

Brack: Alapos okom volt az éjjel vendégeimnek — azaz, hogy vendégeim egy részének utána lesni.

Hedda: S bizonyára Ejlert Lövborg is azok között volt.

Brack: Meg kell vallanom, — azok között volt.

Hedda: De most már igazán kíváncsivá tesz.

Brack: Tudja-e, hol töltötte ő s a többiek egyénemelyike az éjszaka végét, Hedda asszony?

Hedda: Ha elmondható, mondja el.

Brack: No, hiszen elmondhatónak elmondható. Az urak igen lelkesült estélyre látogattak el.

Hedda: Olyanra, amelyik az élénk fajtájuk közül való?

Brack: Az bizony a legélénkebb fajtából való volt.

Hedda: Bővebb tájékoztatást kérek, asszesszor ur —

Brack: Lövborg is már előzőleg kapott volt meghívást. Arról határozottan értesültem. Akkor még azt mondta, nem jön el. Mert hiszen ő mostanában új emberré vedlett, mint azt ön is tudja.

Hedda: Igen, odafön Eivstedéknél. De azért aztán mégis csak elment.

Brack: Hát, lássa, Hedda asszony, — tegnap este aztán ott nálam, szerencsétlenségére, megszállta őt valami —

Hedda: Igaz, hallottam, hogy megihletődött.

Brack: Még pedig hatalmasan megihletődött ám. Na, és ekkor, úgy gondolom, megváltozott az álláspontja. Mert mi férfiak, sajnos, nem mindig vagyunk oly szilárdelvűek, amilyeneknek lennünk kellene.

Hedda: Ah, ön bizonyára kivétel, kedves asszesz-szor. Lövborg tehát —?

Brack: Nos, hogy a szót ne szaporítsam, — végül ott kötött ki a Diána kisasszony szalónjában.

Hedda: A Diána kisasszony szalónjában?

Brack: Bizonyos Diána kisasszony adta ugyanis azt az estélyt. Barátnők és imádók válogatott társasága számára.

Hedda: Nem valami vöröshaju személy az?

Brack: Eltalálta.

Hedda: Afféle — énekesnő?

Brack: Na, hát — az is. Azonfelül pedig hatalmas vadásztehetség is — már mint az urak körében, — Hedda asszony. Bizonyára hallott is már felőle. Ejltet Lövborg egyike volt az ő legodaadóbb testőreinek — férfikora virulóbb napjaiban.

Hedda: S hogyan végződött a história?

Brack: Ugy rémlik, kevésbé barátságosan. Diána kisasszony a leggyöngédebb vendéglátás után állítólag a tetteges bántalmazások terére ragadtatta magát.

Hedda: Lövborggal szemben?

Brack: Igen. Lövborg ugyanis őt, vagy barát-nőit azzal vádolta, hogy meglopták. Azt állította, hogy tárcája ott az ő körükben eltűnt. S még egyebe is. Szóval szörnyű patáliát csapott.

Hedda: S mi lett a következménye?

Brack: A következménye — hát mit is mond-jak önnek — általános verekedés urak és hölgyek között. Szerencsére, csakhamar közbelépett a rendőrség.

Hedda: A rendőrség is ott volt?

Brack: Ott. Ezt a tréfát Lövborg persze drágán fogja megfizetni, a bolond!

Hedda: Ugy?!

Brack: Allítólag elleneszegült a hatóságnak. Egy rendőrt pofonvágott s annak a kabátját is végighasította. Emiatt persze az őrségre vitték.

Hedda: De honnan tudja mindezt?

Brack: Magától a rendőrségtől.

Hedda (maga elé néz): Igy folyt le hát a multság. Nem ült ő venyigekoszorus fejjel ott.

Brack: Venyigekoszorus fejjel, Hedda asszony?

Hedda (más hangon): De mondja csak, asszesszor ur, — mért is teszi azt tulajdonképen, mért les és fürkész ön úgy Ejlert Lövborg után?

Brack: Először is mégsem lehet közömbös előttem, ha a vizsgálat során kiderül, hogy közvetlenül az én lakásomról került oda.

Hedda: Hát vizsgálat is folyik?

Brack: Természetesen. De az még hagyján. Ha nem én, mint barátja e háznak, mégis csak tartozom, azt hiszem, Önt és Tesmant teljes mértékben fölvilágosítani Lövborg éjszakai utjai s tettei felől.

Hedda: Ugyan miért, asszesszor ur?

Brack: Mert élénk a gyanum, hogy ő az önök barátságát ugyszólván spanyolfalul szeretné használni.

Hedda: De mint jut erre a gondolatra?

Brack: Édes istenem, — hiszen nem vak az ember, Hedda asszony! Ugyeljen csak kissé. Ez az Elvstedné, ez bizonyára nem megy el a városból egy-hamar.

Hedda: Nos, ha e két ember közt csakugyan volna valami, akad még elég más hely, ahol találkoznak.

Brack: Családi kör nem. Minden tisztességes ház mostantól fogva megint csak bezárul Lövborg előtt.

Hedda: Azt hiszi hát, az én hajlékomnak is be kell zárulnia előtte?

Brack: Igenis. Megvallom, a legkinosabban érintene, ha ennek az urnak itt továbbra is szabad volna ki-bejárnia. Ha mint teljesen fölösleges és jogosulatlan egyén mégis betolakodnék a —

Hedda: — a háromszögbe?

Brack: Igen, igen. Ez rámnézve valósággal honatalanságot jelentene.

Hedda (mosolyogva néz rá): Tehát — csak egy kakas az udvaron, — ez a maga célja.

Brack (kissé megbiccenti fejét s halkabban beszél): Igen, ez az én célom. És ezért a célért küzdeni is fogok, — minden eszközzel, ami csak rendelkezésemre áll.

Hedda (miközben mosolygása elhal): Ön valóban veszedelmes ember lehet, — ha arra kerül a sor.

Brack: Gondolja?

Hedda: Igen, kezdem gondolni. És igazán örülhet az ember, — amíg önnek életrehalálra kiszolgáltatva nincs.

Brack (kétértelműen mosolyog): Bizony, bizony, Hedda asszony, — ebben talán nem is téved valami nagyon. Ki tudja, hogy ebben az esetben is nem állna-e módomban egyetmást kicsiholni!

Hedda: Hallja, asszesszor ur, ez szinte fenyegetésnek hangzik.

Brack (fölkel): No, legkevesbbé sem. A háromszögnek, — lássa, — magától kell megszilárdulnia és megvédődnie.

Hedda: Ez az én véleményem is.

Brack: Helyes. Megmondtam hát, amit meg kellett mondanom. És most jó lesz már hazakotródnom. Isten vele, Hedda asszony!

(Az üvegajtó felé megy.)

Hedda (fölkel): A kerten át megy el?

Brack: Arra. Rövidebb az út.

Hedda: Persze s azonkívül titkos is.

Brack: Igaz. És nekem semmi kifogásom a titkos utak ellen. Néha-néha kegyed eléggé pikáns is tud lenni.

Hedda: Ugy gondolja, ha éles töltéssel lövöldözök?

Brack (az ajtóban, ránevet): Ah, ugyan ki lönné le elvégre udvarának szelid kakasait?!

Hedda (szintén nevetve): Ments' isten, — ha már csak egy van, hát —

(Nevetés közben bucsut intenek egymásnak. Brack el. Hedda beteszi utána az ajtót. Kis ideig ott áll elkomolyodva s kinéz. Aztán a háttér felé megy s a függönyök között kikandikál a szobába. Aztán az íróasztalhoz megy, a könyvesrekeszből előveszi Lövborg kéziratát s lapozni kezd benne. Az előszobából Berte hangos szava hallik be. Hedda megfordul s hallgatózik. Majd hirtelen fiókba zárja az iratesomót és a kulcsot az írókészletre teszi.)

Lövborg felöltöben, a kalapja a kezében, felrántja az előszoba-ajtót. Dult arcúnak s izgatottnak látszik.)

Lövborg (az előszoba felé fordulva): De ha mondom magának, be akarok menni és bemegyek. Nohát. (Beteszi az ajtót, megfordul, megpillantja Heddát, tüstént megfélekezi magát és köszön.)

Hedda (az íróasztalnál): Na, Lövborg ur, ugyan-csak későn jön Theáért, hogy hazakisérje.

Lövborg: Vagy ugyancsak korán jövök kegyed-hez. Bocsánatot kérek.

Hedda: Honnan tudja, hogy Thea még nálam van?

Lövborg: A szállásán mondták, hogy nem töl-tötte ott az éjszakát.

Hedda (a szalonasztalhoz megy): S mit sem vett észre az emberek hangján, amikor ezt közölték önnel?

Lövborg (kérdően néz rá): Hogy nem vettem-e észre valamit?

Hedda: Ugy értem, nem éreztették-e, mintha sok mindenfélét gondolhatnának az eset felől.

Lövborg (hirtelen megérti): Vagy úgy! Persze, igaz! Magammal rántom őt! — Egyébként semmit sem vettem észre. — Tesman bizonyára föl sem kelt még?

Hedda: Nem, — azt hiszem, — még nem —

Lövborg: Mikor jött haza?

Hedda: Nagyon-nagyon későn.

Lövborg: Mesélt önnek valamit?

Hedda: Nos, — hallottam, hogy tulságosan is élénk hangulatban zajlott le a mulatságuk.

Lövborg: Egyebet nem?

Hedda: Nem; úgy rémlik, nem. Különben oly szörnyen álmos voltam —

(A hátsó szobaajtó függőnye között megjelen Elvstedné.)

Elvstedné (Lövborg felé siet): Ah, Lövborg! Végre —!

Lövborg: Igen, végre. És már későn.

Elvstedné (ránéz, csupa rettegés): Már későn — mi tekintetben?

Lövborg: Minden tekintetben. Nekem már végem.

Elvstedné: Jaj, nem, nem, — óh, ne gondold
ilyet!

Lövborg: Te is csak azt mondod majd, ha megtudod —

Elvstedné: Semmit sem akarok megtudni.

Hedda (Lövbörghöz): Tán inkább egyedül óhajt beszélni vele? Akkor megyek.

Lövborg: Nem. Maradjon, asszonyom, — maradjon ön is. Kérem, hogy maradjon.

Elvstedné: De én, mondom, semmit sem akarok megtudni.

Lövborg: Nem az éjszaka eseményeiről kíváncsi beszélni.

Elvstedné: Hát miről? —

Lövborg: Arról, hogy a mi utunknak most szerte kell válnia.

Elvstedné: Szerteválnia?

Hedda (önkéntelenül): Tudtam.

Lövborg: Mert én már nem vehetem hasznodat, Thea.

Elvstedné: És ezt te a szemembe mondod?! Nem veheted már hasznomat! De hiszen mint eddig voltam, segítségedre lehetek még ezután is. Folytatni fogjuk a munkát, együtt munkálkodunk.

Lövborg: Én többé már nem munkálkodom.

Elvstedné (megadva magát): Mit ér hát akkor az én életem?!

Lövborg: Meg kell kísérelned, hogy úgy élj tovább, mintha engem sohasem ismertél volna.

Elvstedné: De hisz azt nem bírom.

Lövborg: Kísérelj meg csak, nem bírod-e, Thea. Vissza kell menned, haza —

Elvstedné (nagy fölindulásban): Semmiféle kincsért a világnak! Ahol te vagy, ott leszek én is. Így

nem engedem elkergettetni magamat! Itt leszek, itt, — veled leszek, mikor a könyved megjelenik.

Hedda: Ah, a könyv, — igen!

Lövborg (ránéz Heddára): A mi könyvünk, az engém s a Theaé. Mert közös munkánk ez a könyv.

Elvstedné: Az, érzem, hogy az. És ép azért van jogom ahhoz is, hogy veled legyek, ha majd megjelenik! Veled akarom átélni, mint adóznak megint tisztelettel, nagyrabecsüléssel neked! És az örömet, — ezt az örömet, azt meg akarom osztani veled!

Lövborg: Thea, — a mi könyvünk soha meg nem jelenik.

Hedda: Ah!

Elvstedné: Meg nem jelenik?!

Lövborg: Soha meg nem jelenhetik.

Elvstedné (rettegő sejtéssel): Lövborg, — mit csináltál a kéziratoddal?!

Hedda (kiváncsian néz rá): A kézirat, igaz —?

Elvstedné: Hol van a kézirat?

Lövborg: Ah, Thea, ne is kérdezd!

Elvstedné: De, de — én tudni akarom! Jogom van hozzá azonnal megtudnom!

Lövborg: A kézirat —. Nos hát, — a kéziratot, azt én százezer darabra téptem.

Elvstedné (sikoltva): Ah, nem, nem —!

Hedda (önkéntelenül): De hiszen az nem is —!

Lövborg (ránéz): — nem is igaz, gondolja?

Hedda (uralkodva magán): Nos hát nem gondolom. Természetesen. Elvégre, ha ön maga mondja. De oly valószínűtlennek rémlett.

Lövborg: S mégis valóigaz.

Elvstedné (a kezét tördeli): Oh istenem, — oh istenem, — Hedda, — darabokra tépte a saját művét!

Lövborg: Az életemet téptem darabokra. Mért ne téphttem volna az életem művét —

Elvstedné: Ezt cselekedted hát ezen az éjszakán?!

Lövborg: Ezt, hiszen hallod. Ezer meg ezer darabra téptem. És szerteszórtam, bele a fjordba. Messze-messze ki! Ott mindenesetre friss a tenger vize. A kis papircafatok hadd kavargjanak benne. Hadd verje őket szél meg vihar. S lassan-lassan — hadd süllyedjenek. Mind mélyebbre és mélyebbre. Akárcsak én, Thea.

Elvstedné: Hát tudod, Lövborg, ez a dolog — ennek a könyvnek a sorsa — Életem végéig az lesz az érzésem, mintha valami kis gyermeket gyilkoltál volna meg.

Lövborg: Igazad van. Olyan gyermekgyilkosságféle ez.

Elvstedné: De hogyan is tehetted — ! Hiszen az enyém is volt, nekem is gyermekem!

Hedda (csaknem hangtalanul): Ah, a gyermek —.

Elvstedné (nehezen lélezkzik): Vége hát! Igen, igen, most már megyek, Hedda!

Hedda: De csak nem utazol el?

Elvstedné: Ah, már magam sem tudom, mit kezdek. Előttem már minden sötét.

(Az előszobán át el.)

Hedda (pillanatig szótlantul áll): Nem kíséri hát haza, Lövborg ur?

Lövborg: Én? Az utcák során? Lássák tán az emberek, hogy velem megyen?

Hedda: Hisz nem tudom, mi egyéb is történt még az éjjel. De hát sehogy sem lehetne már jóvá tenni mindazt?

Lövbörg: Ez az éj magában nem számítana. Azt határozottan tudom. De arról van szó, hogy én olyan életet élni már nem tudok. Ujra már nem kezdhetem. Az én bátor, dacos életerőm, az törött meg bennem.

Hedda (maga elé bámul): Ennek az édes kis buta jószágnak egy emberélet sorsa volt kezében. (Ránéz Lövbörgre.) De mégis — hogyan bánhatott oly szívtelenül vele?

Lövbörg: Ah, ne mondja azt szívtelenségnek!

Hedda: No, elmenni és azt, ami oly nagy-nagy időn az ő egész lelkét betöltötte, megsemmisíteni! Az nem szívtelenség maga szerint?

Lövbörg: Önnek, Hedda, az igazságot is megmondhatom.

Hedda: Az igazságot?

Lövbörg: Am előbb ígérje meg nekem; — adja szavát arra, hogy Thea soha semmit sem tud meg abból, amit most megvallok itt önnek.

Hedda: Hát szavamat adom rá.

Lövbörg: Helyes. Most már hadd mondok meg, hogy nem igaz, amit előbb itt meséltem.

Hedda: A kéziratról?

Lövbörg: Arról. Nem téptem én azt darabokra. És a fjordba sem dobtam.

Hedda: Nem, nem. De hát hol van?

Lövbörg: Mégis megsemmisítettem. Végkép és teljesen, Hedda!

Hedda: Ezt nem értem.

Lövbörg: Thea azt mondta, hogy amit én azaz az írással csináltam, — olyan, mintha egy gyermeket gyilkoltam volna meg.

Hedda: Igen, — azt mondta.

Lövborg: De az, hogy egy apa megöli a gyermekét, — az még nem a legrosszabb, amit elkövethet vele.

Hedda: Még nem a legrosszabb?

Lövborg: Képzeld el Hedda, ha egy férfi — úgy hajnaltájban — vad tivornyában töltött éj után hazavetődnek gyermeke anyjához és így szólna hozzá: Te, tudd meg, ott meg ott voltam. Ezen meg ezen a helyen. A gyermek elmaradt tőlem valahol. Nyomtalanul eltűnt. Az ördög tudja, kinek kezébe került. Miféle ujjak tapogatták meg már.

Hedda: De — bármiként világítsuk is meg az ügyet, — itt egy könyvről volt szó csupán.

Lövborg: Thea tiszta lelke volt e könyvben.

Hedda: Igen, ezt értem.

Lövborg: Akkor bizonyára megérti azt is, hogy annak a vonatkozásnak, amely őt hozzám fűzte nincs jövője már.

Hedda: S ön most már merre, hova akar menni?

Lövborg: Sehova. Csak egyet akarok: mindennek véget vetni! Mennél előbb.

Hedda (egy lépéssel közelebb megy hozzá): Ej-lert Lövborg — hallgasson csak ide — nem volna-e lehetséges azt úgy csinálni, — úgy, hogy abban szépség legyen?

Lövborg: Hogy szépség legyen benne? (Mosolyog.) Venyigekoszorus fejjel, — mint egykor képzelte —

Hedda: Nem, nem. — A venyigekoszoruban — én már nem hiszek. De hadd legyen mégis szépség valamiben. Csak egyszer, akkor! — Isten áldja! Most hát menjen. És vissza többé ne jöjjön.

Lövborg: Isten áldja, asszonyom. És Jörgen Tesmannak adja át üdvözetemet!

(Indul.)

Hedda: Igaz, várjon csak! Valami emléket mégis csak vigyen tőlem. (Az íróasztalhoz megy, kihuzza a fiókot, fölnyitja a pisztolytartót s az egyik pisztollyal aztán visszatér Lövborghoz.)

Lövborg (ránéz): Ezt? Ez hát az az emlék?

Hedda (lassan bólint): Ráismer erre a pisztolyra? Valamikor magára szegeződött.

Lövborg: Bárcsak komolyan használta volna ön akkor!

Hedda: Tessék. Használja most ön komolyan.

Lövborg (a pisztolyt a belső zsebébe dugja): Köszönöm, asszonyom.

Hedda: És — szépséggel, Ejvert Lövborg. Azt mindenekelőtt igérje meg nekem.

Lövborg: Hedda Gabler, isten veled! (El az előszobán.)

(Hedda pár pillanatig hallgatózik az ajtónál. Aztán az íróasztalhoz megy s előveszi a kéziratcsomót. Kissé belekandikál a borítékba, néhány lapot felényire kihuz belőle s itt-ott pár sort elolvas. Aztán fogja az egész csomagot, a kályha előtt álló karosszékhez megy s beleül. A csomag az ölében. Kisvártatva kinyitja a kályhaajtót és felbontja a csomagot.)

Hedda (a kézitról egy füzetnyit a tűzbe dob s így szól suttogva): Most hát elégetem a gyermeke-det, Thea! — Te göndörhaju nőcske! (Ujra egy csomó papírt dob a kályhába.) A gyermeke-det, az Ejvert Lövbortól valót. (Beledobja a többit is.) Elégetem most — elégetem a gyermeket!

NEGYEDIK FELVONÁS

(Ugyanazok a helyiségek Tesmanéknál, mint az előző felvonásokban. A társalgó sötét. A hátsó szobát függőlámpa világítja meg, amely az asztal fölött lóg. Az üvegajtó függönyei összevonva.)

Hedda, fekete ruhában, a homályos szobában föl s alá jár. Majd a hátsó szobába megy s balra tart. A zongorán pár akkord csendül. Aztán megint előtűnik Hedda s a társalgóba megy.

Berte jobbról, a hátsó szobán át égő lámpát hoz s azt a szalon sarokpamlaga előtt álló asztalra teszi. Szeme kisírtnak látszik. Kis fejkötőjén fekete szalagok. Csöndesen, óvatosan megy ki jobb felé. Hedda az üvegajtóhoz megy, a függönyt kissé oldalt huzza s kinéz a sötétségbe. Csakhamar jön Tesman kisasszony, gyászruhában, fején gyászfátyolos kalap. Az előszobából lép be. Hedda elébe megy s kezét nyújt neki).

Tesman kisasszony: Bizony így jövök, Hedda, a gyásznak színében. Az én szegény testvérem végre kiszzenvedett.

Hedda: Tudom már, ahogy láthatja is rajtam. Tesman azonnal pár sort küldött át nekem.

Tesman kisasszony: Mondta. De úgy éreztem, hogy magamnak is át kell jönnöm Heddához, — ide, az élet házába, — a halált bejelentenem.

Hedda: Köszönöm figyelmességét.

Tesman kisasszony: Oh, szegény Rinának mért is kellett ebből a világból épp most elmennie?! Hedda házát nem lett volna szabad, hogy gyász érje ebben az időben.

Hedda (elhárítón): De ugy-e, szépen, nyugodtan halt meg ő — Tesman kisasszony?

Tesman kisasszony: Ah, olyan szép, — olyan békés volt az ő elpusztulása. És amellett az a kimondhatatlanul édes boldogság, hogy Jörgent még egyszer láthatta. És hogy annak rendjén-módján elbucsuzhatott tőle. — Jörgen még haza sem jött talán?

Hedda: Még nem. Azt írta, nem jöhet egyhamar, ne várjam. De üljön le hát.

Tesman kisasszony: Köszönöm, most nem, kedves jó Hedda. Szívesen ülnék le; de igazán nem érek rá. Most mindjárt föl kell ravatalozni szegényt és kicsinosítanom, amennyire csak tudom. Hadd kerüljön szép rendes diszben a sirjába, szegény.

Hedda: Nem segíthetnék-e valamiben?

Tesman kisasszony: Hogy' gondolhat ilyet? Effélében Hedda Tesmannak nem szabad résztvennie. Még csak rágondolnia sem szabad. Ebben az időben semmi-esetre sem, — Isten ments'!

Hedda: Ah, a gondolatoknak — nem igen parancsolhat az ember.

Tesman kisasszony (folytatólag): Hát, édes istenem, ez a világ sorja. Odahaza most a Rina halottasát kell varrnunk. És itt is lesz nemsokára varrni valónk, gondolom. De az persze — hála istennek — másfajta lesz.

(Tesman jön az előszoba felől).

Hedda: Na, jó hogy végre mégis csak megjössz!

Tesman: Te itt, Julie néni! Heddánál? Lám, lám.

Tesman kisasszony: Ép menni akartam már, fiacskám. Na, beszereztél hát mindent, amire kértelek.

Tesman: Jaj, bizony nagyon félek, hogy a felét elfelejtettem. Holnap majd újra átszaladok hozzád. Ma igazán csupa zavar a fejem. Sehogy sem bírom összefogni a gondolataimat

Tesman kisasszony: De kedves jó Jörgenem, ilyennek nem szabad lenned.

Tesman: Nem. De hát mondd, mit csináljak? —

Tesman kisasszony: Örömet kell találnod e gyászban. Örülnöd kell annak, ami történt. Ép úgy, ahogy én örülök.

Tesman: Ah, igen, igen. Te Rina nénire gondolsz.

Hedda: Most kegyed nagyon magányosan érzi majd magát, Tesman kisasszony.

Tesman kisasszony: Az első napokban, bizonyára. De hát nem tart az majd sokáig, remélem. A megboldogult Rina szobácskájának nem szabad üresen állnia, gondolom.

Tesman: Ugy? És vajjon kit akarsz bele új lakónak? Tessék?

Tesman kisasszony: Oh hiszen mindig akad ám valami szegény beteg teremtés, aki gyámolításra, ápolásra szorul, — sajnos.

Hedda: Hát keresztet venne megint magára, igazán?

Tesman kisasszony: Keresztet! Isten ne rójjá föl bűnéül gyermekem, — de hiszen számomra nem volt az kereszt!

Hedda: De hát ha most valami egészen vadidegen jönne, —

Tesman kisasszony: Ah, betegekkel az ember hamarosan jó barátságba jut. És nekem — nekem igazán nagyon is kell valaki, akiért élhessek. Na, istennek hála — majd csak itt a házban is lesz mindig az ilyen öreg néni számára egy s más tennivaló.

Hedda: Ah, ne beszéljen hát rólunk.

Tesman: Képzeld csak, milyen jó dolgunk is lehetne minekünk hármunknak, hogyha, —

Hedda: Hogyha — ?

Tesman (nyugtalanul): Ah semmi. Majd rendbe térül az még. Hadd reméljük! Tessék?

Tesman kisasszony: Igen, igen. Nekték bizonyára egy s más megbeszélni valótok van, gondolom. (Mosolyog) És Hedda tán mondani is akar neked valamit, Jörgen. Isten áldjon hát. Most már haza kell mennem Rinához. (Az ajtó közelében megfordul) Édes istenem, milyen csodálatos is elképzelni azt! Most Rina egyszerre van nálam és a megboldogult Jochumnál.

Tesman: Igazán, látod, Julle néni! Tessék?

(Tesman kisasszony az előszobaajtón el)

Hedda (hideg, fürkésző nézéssel kíséri Tesmant): Ugy rémlik szinte, hogy ez a haláleset érzékenyebben hat te rád, mint ő rá.

Tesman: Óh, hiszen nem csupán a halálesetről van szó. Ejvert miatt nyugtalankodom annyira.

Hedda (sebtén): Megint történt valami vele?

Tesman: Fölszaladtam hozzá ma délután s meg akartam mondani neki, hogy a kézírata jó helyen van.

Hedda: Nos? És nem találtad otthon.

Tesman: Nem találtam. Nem volt a szállításán. De később Elvstednével találkoztam s az megmondta nekem, hogy Ejvert ma reggel nálunk volt.

Hedda: Igen. Mindjárt, hogy te elmentél.

Tesman: És itt állítólag olyasmit beszélt, hogy széttépte a kéziratot. Tessék?

Hedda: Igen, azt mondta.

Tesman: De istenem, hisz akkor teljesen beszámíthatatlannak kellett lennie. És te persze nem merted visszaadni neki, Hedda?

Hedda: Nem. Nem kapta vissza.

Tesman: De azt megmondtad, hogy a kézirat nálunk van.

Hedda: Nem. (Gyorsan) Te talán megmondtad Elvstednének?

Tesman: Nem, azt nem akartam. De Ejvertnek te megmondhattad volna. Gondold el csak, ha kétségbeesésében eszt veszti és kárt tesz magában! Add ide a kéziratot, Hedda! Azonnal elviszem neki. Hol az a csomag?

Hedda (hidegen, mozdulatlanul, a szék támlájának támaszkodva): Nincs már.

Tesman: Nincs már? Az istenért — mit akarsz ezzel mondani?

Hedda: Elégtem — az egészet elégtem.

Tesman (rémülten pattan föl): Elégted? Elégted Ejvert kéziratát?

Hedda: Ne kiabálj úgy. Még meghallja a leány.

Tesman: Elégted! De hát, jószágos isten — ! Nem, nem, nem! Az teljesen lehetetlen!

Hedda: És mégis úgy van.

Tesman: De hát tudod-e, mit csináltál, Hedda?! Hiszen ez talált tárgynak törvénytelen eltulajdonítása. Gondold meg csak! Kérdezd meg Brack asszesszort, az majd megmondja neked!

Hedda: Legtanácsosabb lesz nem beszélned róla, — sem az asszesszorral, sem másvalakivel.

Tesman: De hogyan is tehetél ily hallatlanságot! Hogyan juthatott eszedbe ez? Micsoda örület szállt meg? Felelj hát! Tessék?

Hedda (alig észrevehető mosolygást nyomva el): A te érdekedben tettem, Jörgen.

Tesman: Az én érdekemben!

Hedda: Mikor ma reggel hazajöttél és elmondtad, hogy olvasott neked, —

Tesman: Igen, igen, — no és — ?

Hedda: Hát megvallottad, hogy ezért a művéért irigyled őt.

Tesman: Oh istenem, hiszen ezt nem szó szerint értettem.

Hedda: Mindegy! Én nem bírtam elviselni a gondolatot, hogy téged valaki háttérbe szorítson.

Tesman (öröm és kétség közepett, kiáltó szóval): Hedda — óh — igaz-e, amit mondasz! — De hiszen — de hiszen — ezelőtt sohasem éreztetted velem, hogy ennyire szeretsz! Lám, lám!

Hedda: Nos, legjobb lesz, ha megmondom, — tudd meg hát, — hogy asszonyok épen ilyen idejükben — (Felindultan megszakitja mondását) Nem, nem! — Érdeklődjél csak Julie néninél. Ő majd felvilágosít.

Tesman: Oh szinte azt gondolnám, Hedda, hogy értelek. (Összezsapja kezét) Szent Isten! — Lehetséges volna az? Tessék?

Hedda: De hát ne kiabálj úgy! Még meghallhatná a leány.

Tesman (tuláradó örömében nagyot nevet): A leány! No, igazán nagyszerű vagy, Hedda! A leány — hiszen Berte volna az. Mindjárt kimegyek s elmondom Bertének.

Hedda (kezét mintegy kétségbeesetten kulcsolja össze): Oh belepusztulok — belepusztulok ebbe!

Tesman: De hát mibe, Hedda? Tessék?

Hedda: Ebbe a sok — nevetségességbe, — Jörgen.

Tesman: Nevetségességbe? Hogy én oly boldog vagyok? De igaz — talán mégis fölösleges, hogy Bertének szóljak.

Hedda: Oh kérlek, — mért ne, még ezt is!

Tesman: Nem, nem, most még nem. De Julie nének mindenesetre meg kell tudnia. És azt is — hogy végre Jörgennek kezdesz szólni. Lám, lám! Oh Julie néni — oly boldog lesz, — oly boldog!

Hedda: Ha meghallja, hogy Ejler Lövborg papirjait elégettem — a te érdekében.

Tesman: Nem, azt már nem. Hogy mi történt a papirokkal, azt természetesen senkinek sem szabad meg tudnia. De hogy te lángolsz értem, Hedda, — azt Julie nének igazán tudnia kell. Egyébként nagyon szerettem volna megbizonyosodni, hogy fiatalasszonyoknak az ilyesmi csakugyan szokása-e? Tessék?

Hedda: Ugy rémlik, Julie nénitől ezt is meg kellene kérdezned.

Tesman: Hát alkalomadtán igazán meg is kérdezem. (Megint nyugtalannak s töprengőnek látszik) No de — no de az a kézirat! Szent isten, mégis csak borzasztó, ha az ember annak a szegény Ejlernek a helyzetébe képzele magát.

(Elvstедné ugyanugy öltözötten, mint első látogatásakor, köpenyben, kalappal fején, jön az előszoba felől.)

Elvstедné (sietve köszön s nagy fölindulással beszél): Ah, kedves Hedda, ne haragudjál, hogy visszajöttem.

Hedda: Mi történt veled, Thea?

Tesman: Megint valami rossz hír Ejler Lövborg felől? Tessék?

Elvstedné: Ah igen, — oly szörnyű aggodalom gyötör, hogy valami szerencsétlenség érte —

Hedda (karon ragadja): Ah — gondolod?

Tesman: Ugyan az istenért — hogyan is juthat eszébe ilyesmi, Elvstedné asszony!

Elvstedné: De hiszen hallottam, épp róla beszéltek a szállóban, — amikor beléptem. Oh — ma felőle városszerte a leghallatlanabb hírek keringenek.

Tesman: Nos, lássa, lássa, én is hallottam e híreket. De mindazonáltal állithatom, hogy ő egyenest hazament és lefeküdt. Lássa, lássa!

Hedda: Nos, — és hát mit mondtak ott a szállóban?

Elvstedné: Ah, semmit sem sikerült megtudnom. Lehet, hogy az emberek maguk sem tudnak semmi bizonyosat, vagy —. Mihelyst megláttak, elhallgattak. És kérdezősködni — nem volt bátorságom.

Tesman (nyugtalanul jár föl s alá): Hihetőleg — hihetőleg — félreértett ott valamit Elvstedné asszony.

Elvstedné: Nem, nem; bizonyos vagyok benne, hogy róla beszéltek. És aztán úgy hallottam, mintha azt mondták volna, hogy: kórház és —

Tesman: Kórház.

Hedda: Nem, az mégis csak lehetetlen.

Elvstedné: Oh, halálos aggodalom szállt meg. És fölmentem a lakására s ott kérdezősködtem felőle.

Hedda: És erre te rá tudtad szólni magadat, Thea?

Elvstedné: De hát mit is tehettem volna egyebet. A bizonytalanságot — úgy éreztem — nem bírom ki tovább.

Tesman: De persze kegyed sem találta otthon. Tessék?

Elvstedné: Nem. És az emberek nem tudtak nyomába igazítani. Tegnap délután óta nem volt ott-hon, mondták.

Tesman: Tegnap óta! Lám, miket nem mondanak!

Elvstedné: Oh úgy rémlik, nem is gondolhatok mást, valami bajának kellett esnie.

Tesman: Mondd csak, Hedda, — nem volna-e jó, a városba mennem és mindenfelé kérdezősködnöm felőle? —

Hedda: Nem, nem, te csak ne ártsd bele magadat. (Brack jön az előszobaajtón, amelyet Berte nyitott volt előtte s zár be most utána. Kalapja kezében, nagyon komoly, szóltanul köszön.)

Tesman: Ah, ön az, kedves asszesszor? Tessék?

Brack: Igen, okvetlenül ki kellett jönnöm önökhöz még ma este.

Tesman: Mindjárt megláttam magán, hogy megkapta Julie néni értesítését.

Brack: Igen azt is.

Tesman: Nos, mit szól hozzá? Hát nem szomorító az? Tessék?

Brack: Hát kedves Tesman, ahogy épp vesszük.

Tesman (bizonytalanul néz rá): Talán más valami is történt még?

Brack: Bizony történt.

Hedda (mohó kíváncsian): Valami szomorító, asszesszor ur?

Brack: Az is — ahogy vesszük, Tesmanné asszony!

Elvstedné (önkéntelen izgalommal): Ah, Ejljert Lövborggal történt valami! —

Brack (futó pillantást vett rá): Hogyan jut rá erre, nagyságos asszony? Talán tud már valamit? —

Elvstedné (zavartan): Nem, nem, egyáltalán semmit sem tudok; de —

Tesman: De az isten szerelméért — beszéljen hát már!

Brack (vállat vonva): Nos hát — Ejvert Lövborg — sajnos — a kórházba került. Bizonyára haldoklik is már.

Elvstedné (sikoltva): Istenem, Istenem!

Tesman: A kórházban?! És már haldoklik is?!

Hedda (önkéntelenül): Oly hamar tehát! —

Elvstedné (jajgatva): És ki sem békülve úgy kellett elválnunk, Hedda!

Hedda (suttogva): No, de Thea — Thea —

Elvstedné (anélkül hogy ügyet vetne rá): Hadd megyek hozzá! Látnom kell, élve még!

Brack: Hiába, nagyságos asszony. Senkit sem engednek be hozzá.

Elvstedné: Hát mondja meg legalább, mi történt vele? Mi a baja?

Tesman: Talán csak nem ő maga —? Tessék?

Hedda: De igenis, bizonyos, hogy ő maga...

Tesman: Hedda, — de hát honnan tudhatod te azt —?

Brack (aki Heddát szüntelenül figyelte): Sajnos, eltalálta, Tesmanné asszony.

Elvstedné: Oh, iszonyu!

Tesman: Ő maga hát?! No, de illet!

Hedda: Agyonlőtte magát?

Brack: Ezt is eltalálta, Tesmanné asszony.

Elvstedné (uralkodni igyekszik magán): Mikor történt az —, asszesszor ur?

Brack: Ma délután. Három és négy között.

Tesman: De, istenem, — hát hol követte el? Tessék?

Brack (kissé bizonytalanul): Hol? Hát bizonyára a szállásán, kedves barátom.

Elvstedné: Nem, az lehetetlen. Mert én hat és hét között voltam ott.

Brack: Nos akkor, másvalahol. Azt már látározottan nem tudom. Csak annyit tudok, hogy úgy találták. Mellen lőtte magát.

Elvstedné: Oh rettenetes, csak elképzelni is. Oh, hogy úgy kellett véget érnie!

Hedda (Brackhoz): Mellen?

Brack: Igen, mint mondom, mellen.

Hedda: Tehát nem halántékon.

Brack: Mellen, Tesmanné asszony!

Hedda: Igen, igen — mellen, úgy is jó.

Brack: Tessék, Tesmanné asszony?

Hedda (elhárítón): Semmi, semmi.

Tesman: S ön úgy tudja, hogy a sebesülése életveszélyes? Tessék?

Brack: A sebe föltétlenül halálos. Valószínű, hogy már vége is neki.

Elvstedné: Igen, igen, — sejtem. Vége! Vége, — Hedda!

Tesman: De mondja meg hát, ha'd hallom, honnan tudja mindezt?

Brack (kurtán): A rendőrség egyik emberétől. Olyantól, akivel beszélni valóm volt.

Hedda (hangosan): Végre egyszer tett már valamit!

Tesman (ijedten): Az istenért! — Mit mondasz te itt Hedda!

Hedda: Azt mondom, hogy szépség van ilyenekben.

Brack: Hm, Tesmanné asszony —

Tesman: Szépség! Ugyan mit nem gondolsz!

Elvstedné: Ah, Hedda, hogyan beszélhetsz szépségről ily esetben?!

Hedda: Ejljert Lövborg leszámolt magával. Megvolt a bátorsága, hogy megtegye, amit — amit kellett, hogy megtegyen.

Elvstedné: Óh nem, sohse hidd, hogy úgy történt! Amit ő tett, azt örültségben tette.

Tesman: Kétségbeesésében tette.

Hedda: Nem. Nem az! Afelől bizonyos vagyok.

Elvstedné: Mégis. Csak örültség lehetett. Épp oly örült volt, mint amikor a kéziratunkat tépte szét.

Brack (megdöbbenve): A kéziratot? A művét gondolja?

Elvstedné: Igen, ma éjszaka tette.

Tesman (halkan suttogva): Ah, Hedda, ezen soha tul nem jutunk.

Brack: Hm. Mégis csak különös.

Tesman (végig megy a szobán): Csak elgondolni is, hogy Ejljert Lövborgnak így kelljen elmúlnia e világról! S még azt sem hagyja itt, ami a nevét megörökitené!

Elvstedné: Óh bárcsak össze lehetne még állítani azt a munkát!

Tesman: Óh, ha lehetne! Képzeld csak! Nem tudom, mit nem adnék érte!

Elvstedné: Elvégre hátha még is csak lehetne, Tesman ur!

Tesman: Hogyan gondolja?

Elvstedné (a zsebébe nyúl): Ime, nézzen csak ide. Én megőriztem azokat a papirosokat, amikről diktált.

Hedda (egy lépéssel közelebb megy hozzá): Ah —!

Tesman: Megőrizte, Elvstedné asszony? Tessék?

Elvstedné: Igen, ime itt vannak. Magamhoz vettem, mikor elutaztam. Azóta itt a zsebemben —

Tesman: Ah, hadd látom csak!

Elvstedné (egy csomó kis papiroslapot nyújt át): De csupa összevisszaság. Egészen rendezetlen.

Tesman: Képzeld csak, ha mégis el tudnánk igazodni rajta. Talán, ha segítségére lennénk egymásnak —

Elvstedné: Oh igen, mindenesetre kíséreljük meg!

Tesman: Sikerülni fog. Kell, hogy sikerüljön. Az életemet áldozom érte.

Hedda: Te, Jörgen? Az életedet?

Tesman: Ugy van, vagy helyesebben szólva minden időmet, amivel csak rendelkezem. Saját jegyzeteim csak hadd pihenjenek közben. Hedda, — megértesz engem? Tessék? Olyasvalami az, hogy Ejler emlékének tartozom vele!

Hedda: Lehet.

Tesman: Most pedig, kedves Elvstedné asszony, most mindjárt lássunk hozzá! Édes istenem, töprengni azon, ami megtörtént, mit sem ér. Tessék? Hozzá kell látnunk, hadd szerezzük vissza a lelkünk nyugalját, hogy —

Elvstedné: Igen, igen, Tesman ur, megkísérem, amennyire csak bírom —

Tesman: Nos jöjjön hát. Azonnal meg kell néznünk a jegyzeteket. Hova ülünk? Ide? Nem. Inkább oda, a hátsó szobába. Bocsánat, kedves asszesszor. Jöj-jön Elvstedné asszony.

Elvstedné: Oh istenem, ha sikerülne! —

(Tesman és Elvstedné átmennek a hátsó szobába. Elvstedné leveti köpönyegét s leteszi kalapját. Mindketten a függőlámpa alatt álló asztalhoz ülnek s buzgón belemélyednek az írárok vizsgálatába. Hedda a kály-

hához megy s a karosszékbe ül. Brack ekkor mindjárt oda megy hozzá.)

Hedda (halkan): Ah, asszesszor, — micsoda felszabadulás is van abban, ami Ejlert Lövborggal történt.

Brack: Fölszabadulás, Hedda asszony? Hát az ő részéről mindenesetre fölszabadulás.

Hedda: Én magamra értem. Fölszabadulás; tudnom, hogy mégis akad még szabadakaratból való bátor tett ezen a világon. Tett, amelyre önkéntelenül is bizonyos szépség fénye hull.

Brack (mosolyog): Hm, — kedves Hedda asszony —

Hedda: Ah, már is tudom, mit akar mondani. Mert elvégre bizonyos mértékben ön is a szakemberek fajtájából való. Ön is, akárcsak — na!

Brack (merőn néz rá): Ejlert Lövborg több volt önnek, mint amennyire azt ön maga-magának hajlandó volna tán megvallani. Vagy tévedek talán?

Hedda: Ilyen kérdésére nem felelek. Csak azt tudom, hogy Ejlert Lövborgnak megvolt a bátorsága, az életet a saját kedve szerint élni. És most ime — a nagy tett. Az, amin szépség tündököl. Az, hogy volt ereje és akarata az élet lakomáját otthagynia — oly korán.

Brack: Sajnálom, Hedda asszony, — de egy szép ábrándtól kell megfosztanom.

Hedda: Ábrándtól?

Brack: Amelyből egyébként amugy is csakhamar kizavarták volna.

Hedda: Nos — és mi az?

Brack: Eljert Lövborg nem akarattal ölte meg magát.

Hedda: Nem akarattal?!

Brack: Nem. A Lövborg ügy nem áll egészen úgy, ahogy előbb elmondtam.

Hedda (kíváncsian): Elhallgatott ön valamit. Ugyan mit?

Brack: Szegény Elvstedné miatt egyet s mászt leplezni bátorkodtam.

Hedda: Még pedig.

Brack: Először is, hogy Lövborg immár meghalt.

Hedda: A kórházban.

Brack: Ott, és anélkül, hogy eszméletre tért volna.

Hedda: Mit hallgatott el még?

Brack: Hogy az esemény nem a szállásán következett be.

Hedda: Na, ez elvégre tökéletesen mindegy lehet.

Brack: Hát nem egészen. Meg kell ugyanis mondanom önnek, — Lövborgot úgy találták halálra sebezten — a — a Dina kisasszony boudoirjában.

Hedda (föl akar ugrani, de visszahanyatlik): Az lehetetlen, asszesszor ur! Ott ma újból meg nem fordulhatott.

Brack: Ma délután volt ott. Azért, hogy valamijét visszakövetelje, amit elvettek volt tőle, mint ő mondta. Össze-vissza beszélt valami gyermekről, akinek nyoma veszett volna.

Hedda: Ah, — tehát a miatt!

Brack: Azt gondoltam, a kéziratát érthette. De hiszen azt, mint hallom, ő maga semmisítette meg. Akkor hát csak a pénztárcája lehetett.

Hedda: Bizonyára az. — És ott — ott akadtak hát rá?!

Brack: Igen is, ott. Kilőtt pisztoly a belső zsebében. A golyó halálosan találta.

Hedda: Igen, — mellen.

Brack: Nem, — a golyó az ágyékába furódott.

Hedda (undorral teljes arckifejezéssel néz föl Brackra): Még ez is! Oh, hogy a nevetségesség és az ocsmányság átokként fekszik rá mindenre, amihez csak nyulok.

Brack: Járul még valami hozzá, Hedda asszony, ami szintén az ocsmányság birodalmába tartozik?

Hedda: S mi az?

Brack: A pisztolyt, amelyet a zsebében találtak —

Hedda (elfulón): Nos! mi van avval?

Brack: Azt csak lophatta volt.

Hedda: (felugrik): Csak lophatta?! Nem, az nem igaz! Azt nem tette!

Brac: Más mód lehetetlen. Azt csak lophatta. — Csitt!

(Tesman és Elvstedné a hátsószobabeli asztal melől felkelvén a szalonba jönnek.)

Tesman (mindkét kezében papirlapok): Te, Hedda — csaknem teljesen lehetetlen bármit is olvasni odabenn, az alatt a függőlámpa alatt. Képzeld csak.

Hedda: Igen, képelem.

Tesman: Megengednéd, hogy íróasztalodhoz üljünk talán? Tessék?

Hedda: Nem bánom, szívesen. (Hirtelen.) De, várj csak! Hadd szedjem rendbe.

Tesman: Ah, arra semmi szükség, Hedda. Van ott hely elég.

Hedda: Nem, nem. Előbb rendbe szedem, ha mondom. — Ezt beviszem a zongorára addig. Ugy!

(Kottákkal eltakart tárgyat vesz le a könyvespolc-ról, rátesz még néhány füzetet s az egészet átviszi balra a hátsó szobába. Tesman a papirosokat az író-

asztalra teszi s a sarokbeli asztalon álló lámpát is odahozza. Tesman és Elvstedné leülnek s újra elmérülnek a munkába. Hedda visszajön.)

Hedda (Elvstedné mögött megállván, könnyedén végigsimit Elvstedné haján): Nos, édes Thea, mennyire vagyunk Ejler Lövborg emlékével?

Elvstedné (csüggedten pillant föl rá): Oh istenem, bizony nagyon-nagyon nehéz lesz eligazodni mind-ezen.

Tesman: De sikerülnie kell. Föltétlenül. Aztán meg rendbeszedni a mások papirosait — hát az olyan dolog, ami éppen nekem való.

(Hedda a kályhához megy s leül az egyik taburet-re, Brack mellette áll, föléje hajolva, miközben a szék támlájára támaszkodik.)

Hedda (sutlogva): Mit mondott ön arról a pisztolyról?

Brack (halkan): Hogy azt csak lophatta.

Heda: Mért lett volna kénytelen lopni?

Brack: Sajnos, minden egyéb magyarázatot kénytelenek vagyunk kizártnak tekinteni, Hedda asszony.

Hedda: Ugy.

Brack (futó pillantást vet rá): Lövborg ma reggel persze itt volt. Nemde?

Hedda: Itt.

Brack: Kegyed egyedül volt vele?

Hedda: Igen, kis ideig.

Brack: Míg ő itt volt, kegyed nem hagyta el a szobát?

Hedda: Nem.

Brack: Emlékezzék csak. Percig sem járt oda-künn?

Hedda: Mégis. Pár pillanatig az előszobában.

Brack: És az ön pisztolykészlete hol volt akkor?

Hedda: Az ott volt, — ott lenn — hol is —

Brack: Nos, Hedda asszony.

Hedda: A készlet ott volt hátul az íróasztalon.

Brack: Megnézte azóta, meg van-e mind a két pisztoly?

Hedda: Nem.

Brack: Fölösleges is. Láttam a pisztolyt, amely Lövborgnál volt. Jól ismerem tegnapról. No és régebb-ről is.

Hedda: Önnél van talán?

Brack: Nincs nálam. A rendőrség őrzi.

Hedda: Mit akar a rendőrség vele.

Brack: Megkísérli kinyomozni a tulajdonost.

Hedda: Ön azt hiszi, hogy fölfedezhetik?

Brack (föléje hajolva suttog): Nem, Hedda Gabler, — nem fedezhetik fel, amíg én hallgatok.

Hedda (félénken pillant rá): És ha ön nem hallgat, — mi lesz akkor?

Brack: Akkor elvégre, még mindig ott a kibuvó, hogy lopta a pisztolyt.

Hedda (eltökélten): Inkább meghalok!

Brack (mosolyog): Ilyesmit csak mond az ember. De meg nem teszi.

Hedda (anélkül hogy felelne): És, ha nem lopta a pisztolyt. És kitudódik, hogy ki a tulajdonos, — mi lesz akkor?

Brack: Nos, Hedda, akkor — botrány lesz.

Hedda: Botrány!

Brack: Bizony, — botrány, — amitől ön oly halálosan retteg. Természetesen törvény elé kerül. Ön épp-ugy, mint Diana kisasszony. Az majd megmagyarázza, hogyan függ egybe mindez. Baleset volt-e, vagy gyilkosság? Lövborg akarta-e fenyegetésül előrántani zsebéből a pisztolyt? És úgy dörrent el a lövés? Vagy Lövborg kezéből kicsavarta a pisztolyt a nő, lelőtte Lövborgot és a fegyvert visszadugta a zsebébe? Kitelhetett tőle. Mert jó markos fehércseléd ám ez a Diana kisasszony.

Hedda: De hát mindezek a visszásságok én rám csak sehogysen tartozhatnak!

Brack: Nem. De önnek felelnie kell a kérdésre: mi célból adta Ejler Lövborgnak a pisztolyt? Abból a körülményből pedig, hogy ön adta neki, vajjon mi mindent következtetnek majd az emberek?

Hedda (lehorgasztja fejét): Igaz. Erre én nem gondoltam.

Brack: Na, — szerencsére nincs veszély, amíg én hallgatok.

Hedda (fölpillant rá): Én hát a maga hatalmába estem asszesszor ur. Hatalmában vagyok lelkestül-testestül immár.

Brack (még halkabban suttogva): Édes Hedda, — higgye meg, — nem fogok visszaélni a helyzettel.

Hedda: Mégis csak hatalmában vagyok. Kiszolgáltatva kényének-kedvének. Nem vagyok szabad. Szabad már nem vagyok! (Hevesen fölpattan.) Nem, — ezt a tudatot el nem birom. Soha!

Brack (félig-meddig gunyosan néz rá): De hiszen

egyébként bele szoktunk törődni az elkerülhetetlenségekbe.

Hedda (viszonozza a pillantást): Lehet.

(Átmegy az íróasztalhoz.)

Hedda (önkéntelen mosolyt nyom el s Tesman hanghordozását utánozza): Na? Sikerül, Jörgen? Tessék?

Tesman: Ah, tudja a jó isten. Mindenesetre hónapok munkája lesz.

Hedda (mint előbb): Lám, lám! (Mindkét kezét könnyedén végigsurrantja Elvstedné haján.) Nem találod ezt különösnek, Thea? Most Tesmannal ülsz itt együtt, — épp úgy, ahogy Ejler Lövborggal ültél együtt valaha.

Elvstedné: Ah, istenem, csak tudnám megihletni a te uradat is!

Hedda: Hát hiszen meglesz az még, — idővel.

Tesman: Óh, tudod, Hedda, — igazán úgy rémlik, máris érzek olyasvalamit. De ülj te csak vissza, az asszesszor urhoz.

Hedda: Ti ketten itt semmi hasznomat sem vehetitek?

Tesman: Nem. Igazán semmi hasznodat sem vehetjük. (Félrefordítja fejét.) Most már önnek kell oly szivesnek lennie és Heddát szórakoztatnia, kedves asszesszorom.

Brack (Heddára pillantva): Rendkívül örvendek majd a szerencsének.

Hedda: Köszönöm. De ma este fáradt vagyok. Hadd dülök le kissé odabenn a diványra.

Tesman: Bizony, jól teszed, szívem. Tessék?

(Hedda átmegy a hálósobába és a függönyöket összehuzza maga mögött. Rövid szünet. Egyszerre csak szilaj táncdallam hangzik be a zongoráról.)

Elvstedné (felszökken a székről): Jaj, — mi az?

Tesman (az ajtóhoz siet): De kedves Hedda, — hát ne játszáj ma táncdarabot. Gondolj Rina nénire. És Ejlertre is.

Hedda (a függönyök között bedugja fejét): És Julle nénire. És mindenkire. — No most már csendes leszek.

(Megint összevonja a függönyöket.)

Tesman (az íróasztalnál): Bizonyára rosszul esik bennünket e szomorú munkában látnia. Tudja, mit, Elvstedné asszony, — kegyednek Julle nénihez kell költöznie. Esténként majd mindig ott leszek. Ott aztán majd rendbeszedhetjük ezt. Tessék?

Elvstedné: Igazán, az lenne tán a legjobb —

Hedda (a hátsó szobából): Jól hallottam, mit mondtál, Tesman. De hogyan töltsöm aztán itt az estéimet én?

Tesman (a papirosok közt lapozva): Oh — Brack asszesszor lesz oly szíves és majd csak meglátogat.

Brack (a támlásszékekben, vigan): Szívesen Tesmanné asszony, minden istenadta este. Mi ketten itt majd pompásan elszórakozunk.

Hedda (csengő hangon, hangosan): Igazán, remél hát, asszesszor ur? Ön, mint egyetlen kakas az udvaron — —

(Odabenn lövés dörren, Tesman, Elvstedné és Brack fölugranak.)

Tesman: Ah, megint a pisztolyaival játszik!

(Félrerántja a függönyt s beszalad. Elvstedné szintén. Hedda élettelenül terül el a pamlagon. Zavar, kiáltozás. Berte képéből kikeltén jön jobb felől.)

Tesman (odakiált Bracknak): Agyonlőtte magát! A halántékába lőtt. Képzelve csak!

Brack (majdhogy el nem ájul a támlásszékekben): De hát, irgalmas isten, — ilyen csak még sem tesz az ember!

Magyar Színházi Intézet
83 32 358
Könyvtára

R/2009